

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

Факультет дошкільної педагогіки та психології
Кафедра сімейної та спеціальної педагогіки і психології

Кваліфікаційна робота магістра

«ПУНКТ ПСИХОЛОГІЧНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ ЯК ФОРМА
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ БАТЬКІВ ДІТЕЙ
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ»

Виконав: здобувач

освітнього ступеня магістра

денної форми навчання

ОПП «Дошкільна освіта. Практична
психологія в закладах дошкільної освіти»

спеціальності: 012 Дошкільна освіта

Дворніков Дмитро Миколайович

Науковий керівник:

кандидат педагогічних наук, доцент

Сторож Вікторія Василівна

Одеса – 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ БАТЬКІВ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗА УМОВ СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ	8
1.1. Актуальний досвід психолого-педагогічного супроводу батьків в умовах консультаційного пункту в освітніх організаціях	8
1.2 Обґрунтування необхідності адресності надання послуг із психолого-педагогічного супроводу батьків дошкільнят у консультаційному пункті	14
Висновки до першого розділу.....	19
РОЗДІЛ 2. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ КОНСУЛЬТАЦІЙНОГО ПУНКТУ ЯК ФОРМИ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ БАТЬКІВ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	20
2.1 Аналіз стану психолого-педагогічного супроводу батьків дітей дошкільного віку у ЗДО.....	20
2.2 Зміст та організація діяльності консультаційного пункту як форми психолого-педагогічного супроводу батьків дітей дошкільного віку	34
2.3 Аналіз ефективності діяльності консультаційного пункту як форми психолого-педагогічного супроводу батьків дітей дошкільного віку	43
Висновки до другого розділу.....	49
ВИСНОВОК	51
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	55
ДОДАТКИ.....	61

ВСТУП

Актуальність дослідження. Побудова освітнього процесу в ЗДО в Україні здійснюється на основі державного освітнього стандарту дошкільної освіти, який було запроваджено у 2014 році. Основною вимогою стандарту є інформаційна підтримка батьків у вихованні дітей, зміцнення їхнього здоров'я, залучення батьківського загалу до освітнього процесу [17]. У зв'язку з цим практика роботи сучасних освітніх дошкільних організацій будується на основі психолого-педагогічного супроводу батьків дітей дошкільного віку.

Сьогодні головним напрямом державної освітньої політики у галузі освіти є організація роботи консультаційних пунктів, які надають психолого-педагогічну, діагностичну та консультативну допомогу батькам із дітьми дошкільного віку.

Відповідно до Закону України «Про освіту», «Про дошкільну освіту» та Державного стандарту дошкільної освіти, дошкільна освіта може бути здобута як безпосередньо в організації, яка здійснює освітню діяльність, так і у формі сімейної освіти. Батьки неповнолітніх учнів мають право на здійснення сімейної освіти, мають право на здобуття психолого-педагогічної, діагностичної та консультативної допомоги у ЗДО, якщо у них створено відповідні консультаційні центри.

Актуальність створення консультаційного центру для надання такої допомоги зумовлена наростаючою потребою батьків у супроводі фахівцями педагогічного профілю, наявними у них складнощами інформаційного, організаційного, правового, педагогічного, психологічного характеру, з актуальними питаннями, пов'язаними із збереженням та зміцненням здоров'я, запобігання порушенням розвитку, організацією активного способу життя для дітей. Проте більшість батьків мають неповні, уривчасті, часто суперечливі знання про особливості розвитку дітей, виявляють незнання закономірностей їх вікового розвитку, не можуть вирішувати протиріччя, що виникають в освітньому

процесі. Все частіше батьки не намагаються вирішити подібні проблеми самостійно, а звертаються за допомогою до фахівців педагогічного профілю.

Консультаційний пункт є організаційною структурою, покликаною надавати психолого-педагогічну допомогу батькам дітей дошкільного віку та їх законним представникам.

Важливим аспектом роботи консультаційного пункту на сучасному етапі є теоретичне обґрунтування адекватних новому змісту форм роботи з батьками дітей дошкільного віку. Це визначає актуальність дослідження на науково-теоретичному рівні.

Нині у періодичних виданнях і порталах різних професійних спільнот з'являються публікації, узагальнюючі досвід роботи консультаційних пунктів, які надають інформаційну підтримку батькам дітей дошкільного віку. Однак, спеціальні наукові дослідження, присвячені результативності діяльності таких пунктів та оцінці задоволеності батьками якістю послуг, відсутні. Це визначає актуальність дослідження на науково-методичному рівні.

Аналіз наукових досліджень та педагогічної практики дозволив нам виявити існуюче протиріччя між поставленим на державному рівні завданням здійснення психолого-педагогічного супроводу батьків дітей дошкільного віку та реального рівня якості послуг батьківській спільноті.

На підставі виявленого протиріччя сформульовано *проблему дослідження*: якими є потенційні можливості діяльності консультаційного пункту, як форми роботи з надання послуг батькам дітей дошкільного віку та наскільки можна оптимізувати якість наданих послуг батькам дітей дошкільного віку.

Таким чином, соціальна значимість і недостатня практична розробленість цієї проблеми послужили підставою визначення *теми дослідження*: «Пункт психологічного консультування як форма психолого-педагогічного супроводу батьків дітей дошкільного віку».

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати та експериментально довести ефективність діяльності консультаційного пункту як форми психолого-педагогічного супроводу батьків дітей дошкільного віку в умовах ЗДО.

Об'єкт дослідження: психолого-педагогічний супровід батьків дітей дошкільного віку.

Предмет дослідження: діяльність консультативного пункту як форми психолого-педагогічного супроводу батьків дошкільного віку.

В основу дослідження покладено гіпотезу про те, що консультативний пункт у ЗДО є ефективною формою психолого-педагогічного супроводу батьків дітей дошкільного віку, якщо:

- розроблено нормативно-правову базу діяльності консультативного пункту;
- розроблено та впроваджено у практику роботи програмно-методичне забезпечення діяльності консультативного пункту;
- створено оптимальні матеріально-технічні умови для роботи фахівців консультативного пункту;
- забезпечено підвищення кваліфікації фахівців консультативного пункту.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі **завдання дослідження:**

1. Вивчити та проаналізувати психологічну та педагогічну літературу з проблеми дослідження, нормативно-правові документи, що регламентують діяльність консультативного пункту.
2. Виявити запити та актуальні потреби батьків дітей дошкільного віку у галузі психолого-педагогічного супроводу.
3. Визначити та апробувати зміст та організацію діяльності консультативного пункту ЗДО як форми психолого-педагогічного супроводу батьків дітей дошкільного віку.
4. Виділити показники та визначити ефективність діяльності консультативного пункту як форми психолого-педагогічного супроводу батьків.

Теоретико-методологічну основу дослідження становлять:

- положення антропологічної парадигми у психології та педагогіці, що передбачає цілісний підхід до людини, зміщення аналізу з окремих функцій та

властивостей (увага, пам'ять, мислення, довільність та інші) на розгляд цілісної ситуації розвитку дитини в контексті її зв'язків та відносин з іншими;

– концепція психічного та психологічного здоров'я дітей, що розглядає як предмет роботи практичного психолога в освіті проблеми розвитку особистості в умовах конкретного освітнього простору, що впливають на стан її психологічного здоров'я; що віддає пріоритет психопрофілактиці виникнення проблем, у тому числі через моніторинг та корекцію параметрів освітнього простору;

– теорія педагогічної підтримки, що стверджує необхідність супроводу процесу індивідуалізації особистості, розвиток її «самості», створення умов для самовизначення, самоактуалізації та самореалізації через суб'єкт-суб'єктні відносини, співробітництво, співтворчість дорослої та дитини, в яких домінує рівний, взаємовигідний обмін особистісними смислами та досвідом.

Для вирішення поставлених завдань використовувалися такі **методи дослідження:**

– теоретичні (аналіз літератури з проблеми дослідження, аналіз публікацій у періодичній пресі на тему дослідження, аналіз даних, представлених у соціальних мережах, узагальнення досвіду педагогів ЗДО міста Одеса);

– емпіричні (анкетування, бесіда, спостереження, опитування, експеримент, що включає констатуючий, формує та контрольні зрізи);

– методи кількісної та якісної обробки результатів дослідження, метод наочного подання результатів дослідження.

Дослідно-експериментальна база дослідження: експеримент проводився в ЗДО №228 м. Одеса, на базі якого працює консультаційний пункт. В дослідженні прийняли участь 50 дітей та їх батьки, які користуються послугами фахівців консультаційного пункту. Загалом 100 респондентів.

Апробація та використання результатів: основні результати дослідження опубліковано у фаховому журналі категорії Б (Сторож В., Дворніков Д. Створення умов для діяльності консультативних центрів як засіб підвищення педагогічної компетентності батьків. Наукові перспективи. 2025. № 9(63). С. 1935-1945. [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-9\(63\)-1935-1945](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-9(63)-1935-1945))

Структура роботи: магістерська робота складається із вступу, двох розділів, висновків до кожного з них, загального висновку, списку використаної літератури, додатків. В роботі розміщено 14 таблиць. Загальний обсяг магістерської роботи – 68 сторінок, з них 54 сторінки основного тексту.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ БАТЬКІВ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗА УМОВ СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

1.1. Актуальний досвід психолого-педагогічного супроводу батьків в умовах консультаційного пункту в освітніх організаціях

У всі часи вченими визнавалася важливою проблема сімейного виховання, оскільки ця форма виховання значно впливає на розвиток особистості дитини. Сімейне виховання часто порівнюють із фундаментом, на якому ґрунтується вся особистість людини. Як же відбувалося становлення та розвиток поглядів людства та батьків на виховні норми? У розвитку суспільства погляди батьків на правильне виховання дітей мали крайнощі і поступово зазнавали істотних змін. Всім відомо, що у Стародавній Спарті вбивство слабких та нежиттєздатних дітей було нормою. Здорових дітей оглядали та віддавали батькові на виховання, ухил якого був на розвиток спортивних якостей та витривалості. Годівниці вигодовували дітей, виховували так, щоб вони були життєздатними. У раннє Середньовіччя головним типом сім'ї була велика сім'я, яка містила у собі, крім матері та батька всіх родичів, вони виховували дітей спільно. Традиційно сприймається нами сім'я почала зміцнюватися лише з XIII століття. В епоху Відродження стали можливі шлюби за взаємною згодою чоловіка і жінки, до цього, молодих людей поєднували в сім'ї, виходячи з їхнього походження, народження дітей було лише приводом для поповнення капіталу сім'ї, дитина не сприймалася як особистість. На Русі також не надавали особливої уваги потребам немовлят, вони гинули у великій кількості через відсутність елементарного лікування та належного догляду. Виховання зводилося до елементарного догляду, діти з ранніх років допомагали дорослим вдома, старші діти доглядали молодших. Дитинство не сприймалося, як особливий період життя людини, навчання дітей відбувалося в процесі сімейних занять – допомога по дому та догляду за тваринами та земельними наділами. У сім'ях, де була можливість, віддавали дітей

навчатися на бік для освоєння будь-якого ремесла. Головною метою виховання було те, щоб діти продовжували справу батьків, відтворювали модель їхньої поведінки, готувалися до подружжя та самостійного господарювання, якщо потрібно-вчилися жити в будинку господаря. Головним засобом виховання були батоги, різки, вони допомагали підкорятися авторитету дорослих, вчили бути працюючими та слухняними. Багаті сім'ї запрошували у свої будинки вчителів, священників, викладачів університетів чи навчали дітей у церковно-парафіяльних школах [2].

Радянська система освіти багато що змінила. Зі зростанням економіки та виробництва збільшувалася потреба в робочих руках, у тому числі і жіночих. На початку XIX століття почала створюватися система дошкільних установ, куди працюючі жінки приносили своїх дітей у віці 2 місяців і ні про яке дбайливе ставлення не могло йтися, там за дітьми здійснювався лише нагляд. Саме в цей час закладаються основи сучасної педагогіки, в країні з'являються вчені, мислителі, громадські діячі, які починають вперше замислюватися про повноцінний розвиток дитини зі здоровою системою поглядів та позитивним ставленням до життя [5].

Вітчизняний мислитель К.Д. Ушинський вважав сім'ю природним середовищем виховання. Величезну роль вихованні дітей він відводив батькам, справедливо вважаючи, що є прикладом для дитини. «Одна з найперших обов'язків будь-якого громадянина та батька сімейства – приготувати зі своїх дітей корисних для суспільства громадян, одне із священних прав людини, що народжується у світі-право на правильне та добре виховання» [5].

Н. Пирогов, дитячий лікар, хірург, писав: «Головне призначення матері – віддати себе повністю сім'ї, справі дітей». Пирогов справедливо вважав, що жінка має бути підготовлена до виховної діяльності. Виховання дітей він вважав важливим обов'язком батьків. Умовою успішного виховання він вважав правильний сімейний уклад, єдність вимог до дитини, любов до праці, моральне вдосконалення сім'ї, шанобливе ставлення одне до одного.

Відомий лікар-анатом і громадський діяч П. Лесгафт у своїй книзі «Сімейне виховання і його значення» виклав основи сімейного виховання і показав необхідність розумної уваги до потреб дитини. всім його майбутньому існуванню» [5].

Педагог і експериментатор А. Макаренко переконував батьків серйозно ставитися до виховання дитини, буквально з перших моментів його життя [5]. Він давав поради батькам, як виховувати дітей у праці, грамотно допомагати їм у навчанні, керувати іграми дітей, формувати дружбу з друзями та товаришами.

Огляд праць вітчизняних учених та педагогів дає уявлення про те, що у всі часи величезну роль у вихованні дитини має сім'я і від того, наскільки батьки готові дослухатися рекомендацій педагогів-практиків, педагогів-експериментаторів залежить задоволення основних потреб дітей, безпека життєдіяльності та здоров'я дитини [7].

Першим документом, обов'язковим виконання педагогами у радянській республіці було «Посібник виховання для вихователя дитячого садка», яке було видано 1953 року. Далі, Міністерством освіти затверджено та рекомендовано до використання програму «Виховання в дитячому садку», що вийшла 1962 року. Довгий час у традиційній вітчизняній системі освіти дотримувався усередненого підходу до виховання дітей. Пріоритет віддавався суспільному вихованню, у дошкільнят виховувалися риси доброти, взаємодопомоги, згуртованості, солідарності, колективізму, дорослі виховували людину, з якої зросте чесний громадянин радянського суспільства.

З переходом до нової української системи освіти у суспільства суттєво змінилися погляди на виховання, виникла потреба доопрацювання цієї програми. У батьків з'явилося інше, більш диференційоване ставлення до дитини, змінилася і оцінка бажаних рис особистості у дошкільника. Суспільство стало вільнішим, виросло економічне благополуччя у широких верств населення. Батьки захотіли виховувати успішних, цілеспрямованих, конкурентних, ерудованих та творчих дітей, дорослі стали цінувати, стимулювати та підкреслювати індивідуальність та вміння вигідно виділятися у масі однолітків. Змінилися і самі дошкільнята: вони

стали менш слухняними, більш розкутими, ними стало складніше керувати, тому що вони менше цінують старших, перестали все приймати на віру, стали критичнішою до заявлених авторитетів. Дорослий перестав сприйматися як носій певних знань, тепер знання діти стали добувати самостійно [2].

Новий час приніс серйозні зміни у розвиток поглядів на сучасну систему освіти. Нові соціальні умови функціонування дошкільних освітніх закладів зажадали забезпечення сучасної якості дошкільної освіти та з'явилися нові основні та варіативні освітні програми у дошкільній освіті, розширився спектр додаткових освітніх послуг для батьків дошкільнят. У батьків з'явилися індивідуальні запити, а разом із ними почала формуватися культура та потреба звертатися за допомогою до фахівців різного педагогічного профілю.

У всьому світі почала активно розвиватися діяльність консультативних центрів різної спрямованості. Розглянемо сучасний зарубіжний досвід роботи таких центрів та соціально-педагогічної роботи із сім'єю.

У наш час США функціонує програма Help «Допомога», за якою молодим матерям у центрах представляється притулок, а їхнім дітям забезпечений нагляд та догляд [12]. Ці притулки містить Федеральна штатна програма дитячої допомоги. Крім державних служб є приватні, які надають допомогу за програмами захисту дітей: «Дитяче бюро, «Служба захисту дітей» [9]. Крім цього, в країні існують інші установи для допомоги сім'ям: нагляд за дітьми в денний та нічний час, створення при міських центрах здоров'я служб для незаміжніх матерів, підтримка служб захисту дітей, які перенесли насильство, інспектування сімей.

У США існують програми Kinship navigator, щоб допомогти сім'ям, які виховують прийомних дітей, орієнтуватися в існуючих програмах та послугах, а також дізнатися про дітей, яких вони виховують, та отримати допомогу для задоволення власних потреб [29].

Комерційні організації Австрії пропонують нужденним сім'ям різноманітні програми: спортивні, оздоровчі, культурно-дозвіллі. У Франції розвинуто систему педагогічного руху навчання сім'ї активним методам виховання. У Німеччині існує свій досвід роботи із сім'ями. Працює «швидка допомога» із

соціальних працівників з надання допомоги сім'ям, де трапляються скандали та помічено агресивну поведінку. Розвинуто роботу «Материнських центрів», де матері мають можливість обмінюватися досвідом з виховання дітей, вони можуть отримати консультацію будь-якого спеціаліста, проводиться багатопланова освітня робота з жінками. У Фінляндії існує багато служб, в яких передбачена допомога сім'ям у критичній ситуації, виховання дітей, профілактики насильства в сім'ї. За кордоном існують програми надання допомоги сім'ям, які виховують дітей. Ці програми призначені для підвищення знань, навичок та впевненості батьків у тому, що вони найкраще підтримують розвиток своїх дітей; для зменшення емоційних та поведінкових труднощів у дітей та батьківського стресу; а також для запобігання жорстокому поводженню з дітьми та оптимізації розвитку дітей [28].

Таким чином, вивчення основних напрямів соціально-педагогічної допомоги сім'ї за кордоном говорить про те, що сім'я тут розглядається як інститут соціалізації, розвитку та виховання дитини. Сім'я підтримується різних рівнях: правовому, психологічному, інформаційному, соціальному, культурно-дозвільному. За кордоном існує комплексна та ефективно працююча система допомоги сім'ї, мета цієї допомоги полягає в тому, щоб забезпечити доступну підтримку кожній нужденній сім'ї на особистому рівні.

У нашій країні в сучасний час відбуваються глобальні зміни в системі освіти: приймаються нові закони, створюються освітні програми, оновлюється нормативно-правова база, приймаються рішення про значні заходи допомоги та підтримки сім'ям, які мають дітей, відкриваються нові освітні центри, які надають різні види допомоги сім'ям.

Найбільшою популярністю та затребуваністю у батьків дітей дошкільного віку користуються послуги діагностичного характеру, методична допомога, психолого-педагогічна, менш популярна консультативна допомога.

Потреба послуг таких центрів різноманітна за чисельністю. До центрів частіше звертаються за допомогою сім'ї, де дитина не отримує освіти, або перебуває на сімейній освіті.

Для забезпечення комфортного освітнього середовища, збереження та зміцнення психологічного здоров'я всіх суб'єктів освітніх відносин на Одещині функціонує регіональна психологічна служба, яка надає психолого-педагогічну підтримку для населення Одеської області. Психологічне консультування - стратегія психологічної допомоги на основі аналізу взаємовідносин індивіда з оточуючими [18]. Ця служба має багаторівневу організаційну систему психолого-педагогічного супроводу, що забезпечує доступну психологічну допомогу всім суб'єктам освітнього процесу в Одеській області. До структури цієї системи входять: педагоги-психологи освітніх установ, центри психолого-педагогічної допомоги. Така структура управління психолого-педагогічного супроводу дозволила: розробити єдиний стандарт послуг (профілактика, просвітництво, діагностика, робота, що розвиває, створити систему моніторингу психологічного здоров'я учнів, починаючи з раннього дитинства, визначити освітню траєкторію учня, розробити єдиний алгоритм допомоги батькам у важкій життєвій ситуації.

Зміст консультативної допомоги включає інформацію про основні етапи розвитку дитини-дошкільника, її вікові та психологічні особливості розвитку, про основні засоби розвитку навчання та послуги, які надають фахівці пункту. Консультативна допомога забезпечує профілактику можливих відхилень у розвитку, дає можливість передбачати появу у дитини певних труднощів у навчанні спілкування, особистісному та пізнавальному розвитку. Засобами профілактики труднощів виступає предметно-просторове середовище, спеціально підібране обладнання, ігри, організовані спеціалістами центру, навчальні консультації, інформація, що знаходиться у самому закладі. Ефективність реалізації профілактичної функції консультаційного пункту забезпечується взаємопов'язаною роботою спеціалістів пункту, які беруть участь у вирішенні проблем дітей дошкільнят та їхніх батьків.

Вивчення актуального досвіду психолого-педагогічного супроводу батьків в умовах консультаційного пункту в освітніх організаціях показує різноманітність існуючих форм супроводу.

1.2. Обґрунтування необхідності адресності надання послуг із психолого-педагогічного супроводу батьків дошкільнят у консультативному пункті

Загальновідомо, що виховання дітей та залучення їх до життя у суспільстві починається задовго до відвідування ними дошкільного закладу, оскільки основи адаптивної поведінки у суспільстві людей закладаються ще у дитячому віці. Недоліки і перекоси у вихованні можуть виявитися важкопереборними, як правило, вони проявляються у порушенні адаптації, у неможливості безконфліктно взаємодіяти з дорослими та однолітками, у спотвореннях у розвитку дитини.

Сім'я дитини вважається – найважливішим ресурсом виховання. Не існує ніякої іншої форми освіти, яка б могла замінити дитині сім'ю . надає дитині серйозну емоційну підтримку з урахуванням тривалих і довірчих відносин, контакти між членами сім'ї надійні, довгострокові і повторюються у найрізноманітніших життєвих ситуаціях.

Невипадково нині до інституту сім'ї прикута серйозна увага багатьох фахівців. Сучасна сім'я швидко змінюється. Фахівці зазначають, що на даний час відбувся перехід від традиційної моделі сімейних відносин до сучасної моделі, що характеризується послабленням сімейних зв'язків. Багато сучасних сімей демонструють дефіцит спілкування – недостатнє за кількістю та якістю спілкування дитини з оточуючими її дорослими. Дефіцит спілкування – одна з найважливіших причин затримки та відхилення у психічному розвитку дитини [21]. У сучасній сім'ї знижується стабільність авторитету батьків, скорочується час, проведений батьками разом із дітьми, збільшується кількість батьків, мають шкідливі звички. Ці фактори негативно позначаються на оптимальній сімейній соціалізації дитини, порушуються сімейні традиції, порушуються внутрішньосімейні зв'язки, сім'я втрачає свій позитивний виховний потенціал, зростає кількість криз у сім'ї, пов'язаних із розлученнями, народженням позашлюбних дітей, необхідністю пошуку додаткового заробітку батькам, які

виховують дітей без чоловіка. Багато доповідях педагогів відзначається руйнівна роль засобів, надає негативний впливом геть виховання дітей [8]. Оскільки часто самотійно сім'я не в змозі розібратися зі складнощами свого стабільного функціонування, це негативно позначається на внутрішньосімейних зв'язках і добробуті дитини, питаннями сімейного виховання слід серйозно займатися фахівцям у сфері психології сім'ї [20]. Вивчення впливу проблемної сім'ї на дитину дозволило виявити такі показники [23]:

- порушення поведінки дітей спостерігається в 50% таких сімей: хуліганство, агресивність, аморальні способи поведінки,
- порушення поведінки в 70% проблемних сімей: неврастенія, тривожність, неврівноваженість,
- порушення у спілкуванні спостерігається у 45% неблагополучних сімей конфліктність, ненормативна лексика, гіперактивність, порушення соціальних зв'язків з родичами.

В даний час визначилися концепції психологічної та соціальної допомоги сім'ї та дітям, які проживають у проблемних сім'ях. Н. Оліфірович, Т. Зінкевич, Т. Куземкіна, виділяють такі види психологічної допомоги сім'ї: інформування, індивідуальне психологічне консультування, консультування подружніх та сімейних пар, індивідуальне та групове сімейне консультування [14].

Останнім часом у нашій країні ведеться серйозна робота з ліквідації сирітства. Робляться великі зусилля з боку уряду, соціальних служб та представників соціономічних професій для того, щоб у країні збільшувалася кількість заміщуючих сімей, щоб вони забирали дітей із сирітських установ. І такі сім'ї гостро потребують психологічної підтримки, тому що їхня соціалізація протікає складно.

Соціалізація – поступове розширення та набуття соціального досвіду у сфері спілкування та діяльності на основі розвитку активної життєвої позиції [4]. Діти надзвичайно сприйнятливі і швидко запозичують психологічні проблеми навколишніх дорослих людей. Далеко не кожен заміщаючий батько готовий прийняти дитину такою, якою вона є, правильно реагувати на особливості у його

розвитку та проблеми, які неминуче виникають у процесі їх адаптації один до одного. У таких батьків необхідно формувати позитивний погляд на дитину, навчати їх використовувати гармонійні моделі виховання, уміння вибудовувати взаємодію на основі моделі співпраці. Лише поступово в таких сім'ях встановлюється внутрішня готовність з безоцінним прийняттям на основі розуміння значущості характеру прийомної дитини, знань особливостей її сприйняття та світовідчуття. Досвід дослідження зарубіжних педагогів описаний у статті про формування теорії уподобання у взаємодії батьків та дітей. Автори пишуть, що «осовною рисою цієї теорії є важливість для дитини щоденної взаємодії з досить чуйним та передбачуваним батьком, здатним забезпечити «безпечну базу», з якою дитина може комфортно взаємодіяти зі світом, врівноважуючи допитливість та потребу у безпеці. Принципи прихильності, полягають у тому, як і яким чином батько розпізнає фокус уваги дитини, визнає стани, ініціативи та почуття дитини, дитині дається час для реагування, поточні дії, переживання та почуття дитини інтерпретуються, перериваються і називаються батьком, дитина отримує схвальне підтвердження, [3]

Крім кризи в сімейних відносинах, утруднень прийомних батьків, традиційним запитом сім'ї є виховання дітей із проблемами у розвитку. У сім'ї, де виховується дитина з проблемами у розвитку переважає особлива атмосфера, що характеризується психологічно стресом та емоційними навантаженнями. Найпершими реакціями батьків на появу в сім'ї дитини з проблемами у розвитку стають переляк, пошук винного, а потім поступово виникає звикання до проблем та потреб дитини [27]. Сучасне суспільство часто виявляється неготовим до сприйняття дитини з проблемами в розвитку і як результат, сім'я повинна самостійно пристосовуватися до життєвих умов, що змінилися, шукати можливості для соціальної адаптації дитини, підтримувати своє стабільне функціонування для того, щоб повноцінно компенсувати порушений розвиток дитини.

Батьки, як правило, не мають адекватного відношення до такої дитини і виховують її відповідно до своєї життєвої філософії, або в умовах «культу

хвороби», або емоційно відкидають, соромляться, передають відповідальність за результат її розвитку іншим особам та позбавляють всілякої підтримки та необхідної корекційної допомоги. Дослідники пишуть, що «негативізм батьків і жорстка дисципліна були визначені як фактори ризику негативних результатів розвитку дитини батьки, які мають великі труднощі з регулюванням емоцій, як правило, більш ворожі і менш тепло ставляться до своїх дітей. Автори пишуть, що такі батьки схильні більше вдаватися до негативних батьківських практик і реагувати поведінкою, що не підтримує, або карати дітей» [28]. Батьків слід навчати контролю над своєю поведінкою. Крім того, при переході з одного ступеня навчання до іншого, при вступі до школи дитини з проблемами розвитку сім'я стикається з новими проблемами: уточнення подальшого освітнього маршруту, адаптації до школи, формування самостійності на новому віковому етапі розвитку. Ці труднощі батьків у взаємодії з дитиною з проблемами у розвитку може подолати чітко вибудована та грамотна робота фахівців та представників професій, що допомагають, консультативного пункту. Тому доцільно познайомити батьків вихованців із різними програмами самодопомоги, наприклад, із коуч-технологіями. У статті Когнітивно-поведінковий коучинг з управління стресом Єва Мітчел пише, що «на початку коучингу ми фокусуємося на роботі над первинною оцінкою відповідно до моделі стресу. Тому на першій сесії батьків слід мотивувати на розвиток усвідомлення своїх індивідуальних стресових ситуацій. Далі їм буде надана підтримка у виборі та застосуванні індивідуальних ресурсів та стратегій долаття за допомогою вправ, що викликають саморефлексію. Нарешті, переоцінка перспективних ситуацій та досягнення цілей мають бути забезпечені за допомогою планів із переробки стресу» [26] .

Сучасні батьки докладають багато зусиль для зростання та розвитку дітей і сьогодні в Україні з'являється категорія вихованців із ознаками та передумовами обдарованості. З такою категорією вихованців та їхніми сім'ями необхідно проводити роботу з психолого-педагогічного супроводу. Психолого-педагогічне супровід обдарованих – це система діяльності, спрямовану створення соціально-

психологічних умов успішного навчання, розвитку виховання, соціалізації та адаптації дитини [24].

До завдань психолого-педагогічного супроводу обдарованих відносяться:

- визначення критеріїв обдарованості дітей, створення банку діагностичних методик та реалізація системи діагностичної роботи з виявлення обдарованих дітей,
- здійснення профілактичних заходів щодо запобігання виникненню проблем у навчанні, розвитку та вихованні обдарованих дітей,
- надання допомоги обдарованим дітям у вирішенні актуальних завдань розвитку,
- участь у проведенні різних заходів з психологічної освіти педагогів та батьків, які мають на меті розширення їх уявлень про природу обдарованості, про особливості навчання та виховання обдарованих дітей, розвиток психолого-педагогічної компетентності учнів, педагогів, батьків.

Таким чином, особливостями роботи педагогів із супроводу батьків обдарованих дітей буде формування адекватної оцінки батьків до потенційних можливостей їхніх дітей, небажання дітей співпрацювати і взаємодіяти з однолітками допомоги батькам у вирішенні конфліктів з однолітками і дорослими, що виникають у дітей, у явній і прихованій формі, допомоги дитині у формуванні свідомої спроможності до вибору індивідуальної вибору.

Враховуючи вищесказане, можна дійти невтішного висновку, що категорії сімей, які потребують психолого-педагогічному супроводі вкрай різноманітні, запити батьків дуже неоднорідні, допомогу цим сім'ям необхідно здійснювати у різних напрямках, ця допомога передбачає різний ступінь залучення та завантаженості фахівців консультативного пункту. Стає очевидним, що для надання такої Допомоги необхідна розробка цілісної моделі психолого-педагогічного супроводу батьків у рамках наявної проблематики сім'ї та актуальних запитів на будь-якій стадії життєвого циклу сім'ї.

У традиційному розумінні більшості батьків укоренилася свідомість того, що педагог має займати домінуючу роль у процесі взаємодії з сім'єю дитини-

дошкільника, має бути наставником та ментором. Однак це не так. Сучасна система взаємовідносин із співтовариством батьків будується на рівноправному взаємовигідному співробітництві та соціальному партнерстві. Такі відносини передбачають не тільки виявлення проблеми сім'ї, але й вирішення зазначених проблем шляхом реалізації освітніх програм та консультування фахівців.

Висновки до першого розділу

На сьогоднішній день загальновідомо, що для того, щоб у повному обсязі надавати психолого-педагогічне супроводження та допомогу дитині дошкільного віку, необхідна скоординована робота як фахівців допомагають професій, важлива відповідальна позиція батьків. Формування педагогічної компетентності батьків має особливу значущість та важливість.

Стереотипи поведінки і партнерські взаємовідносини, що складаються між фахівцями консультаційного пункту і батьками вихованців, багато в чому виявляються недосконалими. Саме це заважає здійснювати процес надання допомоги на оптимальному рівні. можна дійти невтішного висновку у тому, що зберігається напруженість у цій галузі взаємодії основних учасників освітнього процесу у системі «педагог-батько».

Для подолання цієї тенденції ми зробили спробу розгляду наявних проблем, а саме організацію діяльності консультаційних пунктів у ЗДО. Ефективність запропонованих заходів та їх реалізацію можна буде оцінити після проведення експериментального дослідження та впровадження в діяльність конкретного консультаційного пункту у ЗДО дитячого садка №228 комплексу запропонованих заходів.

РОЗДІЛ 2. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ КОНСУЛЬТАЦІЙНОГО ПУНКТУ ЯК ФОРМИ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ БАТЬКІВ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

2.1. Аналіз стану психолого-педагогічного супроводу батьків дітей дошкільного віку у ЗДО

Експериментальна робота проводилася на базі ЗДО № 228 м. Одеса. В експериментальній роботі взяли участь 50 дітей та їх батьків, які користуються послугами фахівців консультативного пункту у ЗДО №228 м. Одеса.

Мета констатуючого експерименту: аналіз стану психолого-педагогічного супроводу батьків дітей дошкільного віку в ЗДО.

Завдання:

- визначити показники ефективності психолого-педагогічного супроводу батьків дітей дошкільного віку в ЗДО;
 - вибрати діагностичний інструментарій;
 - провести діагностику задоволеності батьків діяльністю фахівців консультативного пункту;
 - провести якісний та кількісний аналіз отриманих результатів дослідження.
- Для того щоб проаналізувати стан психолого-педагогічного супроводу батьків дітей дошкільного віку в ЗДО № 228 нами було визначено такі показники:
- наявність матеріально-технічного оснащення;
 - наявність нормативно-правового забезпечення психолого-педагогічного супроводу;
 - наявність програмно-методичного забезпечення психолого-педагогічного супроводу;
 - затребуваність послуг спеціалістів супроводу;
 - задоволеність батьків послугами, що надаються фахівцями;
 - актуальний рівень розвитку вихованців ЗДО.

Для оцінки цих показників ми підібрали такі методи дослідження: аналіз офіційного сайту ЗДО щодо представленості діяльності консультативного пункту, вивчення існуючого документообігу; аналіз використовуваного у консультативному пункті матеріально-технічного та програмно-методичного забезпечення; бесіда з батьками «Інформаційне забезпечення батьків про діяльність консультативного пункту», бесіда з батьками «Забезпеченість фахівцями консультативного пункту», анкетування батьків «Задоволеність послугами, які надають спеціалісти консультативного пункту»; моніторинг пізнавального, мовного та соціального розвитку дітей старшого дошкільного віку.

В таблиці 2.1 представлені етапи проведення констатуючого експерименту та показники оцінки стану психолого-педагогічного супроводу батьків.

Таблиця 2.1

**Показники для оцінки стану психолого-педагогічного супроводу
батьків дітей дошкільного віку у ЗДО**

Показник	Метод дослідження
I етап	
Наявність матеріально-технічного обладнання	Бесіда, відгуки батьків, контент-аналіз матеріально-технічних умов
Наявність нормативно-правового забезпечення	Аналіз наказів, договорів та локальних актів
Наявність програмно-методичного забезпечення	Аналіз наявного методичного забезпечення
II етап	
Затребуваність фахівців	Опитувальник для батьків вихованців
Задоволеність батьків послугами фахівців	Анкета для батьків вихованців
III етап	
Актуальний рівень розвитку вихованців	Моніторинг пізнавального, мовного та соціального розвитку дітей старшого дошкільного віку

Система оцінки результатів обстеження:

- за відсутності аналізованого показника – виставляється 1 бал;
- у разі недостатності кількості, наявної необхідності доповнення чи доопрацювання показника – виставляються 2 бали;
- при достатньо представлений, повноті змісту та відповідності показника наявному нормативу – виставляються 3 бали.

Розглянемо зміст та результати етапів констатуючого експерименту.

На I етапі здійснювалося дослідження таких показників як наявність матеріально-технічного оснащення, наявність нормативно-правового забезпечення, наявність програмно-методичного забезпечення.

Дослідження показника – наявність матеріально-технічного оснащення реалізації психолого-педагогічного супроводу батьків.

Провівши візуальний огляд приміщень, де надаються послуги консультативного характеру, було виявлено, що це окремі кабінети для організації індивідуальної та групової роботи з дітьми, вони представлені сенсорною кімнатою, логопедичним кабінетами, кімнатою для дозвілля, медичним кабінетом та спортивним залом. У кабінетах є потрібне обладнання.

В таблиці 2.2 наведено перелік наявного обладнання спеціалістів консультаційного пункту.

Дослідження показника – наявність нормативно-правового забезпечення психолого-педагогічного супроводу батьків.

Психолого-педагогічне супроводження батьків вихованців ЗДО здійснюється у рамках діяльності консультаційного пункту. Консультаційний пункт є структурним підрозділом ЗДО, його діяльність регламентована нормативно-правовою базою ЗДО.

На офіційному сайті у розділі «Консультаційний пункт» розміщені та доступні для ознайомлення такі нормативно-правові документи [15]:

- наказ про організацію консультаційного пункту;
- положення про діяльність консультаційного пункту;

- план роботи консультаційного пункту на рік;
- посадові інструкції фахівців консультаційного пункту;
- графік роботи фахівців консультаційного пункту.

Таблиця 2.2

Перелік наявного обладнання спеціалістів консультаційного пункту

Освітня область	Найменування обладнання
Соціально-комунікативне розвиток	Набір різнокольорових рукавичок. Набір гумових іграшок: вовк, заєць, жаба, ведмідь, каченя, півень, кіт, собачка, конячка. Набір гумових іграшок для театру: бабуся, дід, вовк, лисиця, хлопчик Ваня, дівчинка Таня, баба-яга
Мовленнєвий розвиток	Дидактичні ігри «Абетка спілкування», «Великий-маленький», «Театр настроїв», «Картинки-половинки», «Лото»
Пізнавальний розвиток	Пісочниця секційна з лотком для піску, Ляльки для пісочної терапії, Пірамідки дерев'яні та пластмасові, Пірамідка велика підлогова 10 кілець, Сенсорні кульки-м'якуші, Набір іграшок: конструктор «Потяг» пластмасовий маленький та великий, кубики «Граємо всією сім'єю», «Склади візерунки», Конструктор-вкладиш «Клоун», «Склади з частин», «Соти», Логічні блоки, Машина велика пластмасова «Автонавантажувач», Сенсорна куля «Логік», Сенсорний куб «Підбери прорізи», Ширма трисекційна, Набір масок-шапочок для психогімнастики
Художньо-естетичний розвиток	Набір музичних інструментів: бубен, маракаси, металофон, дзвіночок, дерев'яні ложки. Світлова колба з рибками. Магнітофон. Альбоми, фарби. Прозорий мольберт. Ляльковий театр набори: «Заюшкіна хатинка», «Вовк та семеро козенят»
Фізичний розвиток	Тактильні доріжки, Кульки масажні, Сенсорна доріжка, Сенсорний краб-шнурівка, шнурівка «Черевички»

Фахівцями ведуться журнали:

- журнал запису на консультації;
- журнал проведення консультацій;
- журнал обліку групових форм роботи;
- журнал обліку індивідуальних форм роботи.

Таким чином, діяльність консультаційного пункту супроводжується необхідним пакетом нормативно-правових документів, є локальні акти, що регламентують роботу спеціалістів консультаційного пункту, в них відображено порядок зарахування дітей для подальшого супроводу фахівцями, організація освітнього, корекційно-розвивального та консультативного процесу. У договорах з батьками прописані права та обов'язки сторін, є згода на обробку персональних даних, порядок вирішення труднощів та конфліктів інтересів сторін.

На сторінці офіційного сайту ЗДО є сторінка про діяльність консультаційного пункту, про фахівців, які ведуть діагностику та корекційно-розвивальну роботу з дітьми, консультації з батьками вихованцями, графік роботи спеціалістів, є консультації та рекомендації в електронному вигляді [11]. У групових приміщеннях та в коридорах дитячого садка розміщені пам'ятки, буклети, консультативні матеріали у папках-пересувках та на інформаційних стендах у доступному для використання батьками вигляді.

Було виявлено, що спеціалісти консультаційного пункту використовують у своїй роботі широкий спектр діагностичних програм та діагностичних методик.

У таблиці 2.3 наведено список діагностичних програм.

Усі діагностичні програми та методики, які використовуються фахівцями консультаційного пункту, є валідними та рекомендованими до застосування психолого-педагогічним центром м. Одеса у практиці роботи з дошкільнятами та їхніми батьками.

Основні методики, які використовують спеціалісти консультаційного пункту, відповідають нормативним вимогам, які пред'являються роботі з дітьми дошкільного віку та їх батьками.

Таблиця 2.3

**Перелік діагностичних програм та методик, що використовуються у
роботі фахівців консультаційного пункту**

Назва діагностичної методики	Спрямованість
Психолого-педагогічний розвиток	пізнавальний розвиток
Зорово-моторний тест	дрібна моторика
Інтелектуальна шкала Векслера 5-7 років	інтелектуальний розвиток
Визначення емоційної самооцінки	емоційний розвиток
Логопедичне обстеження дітей від народження до 4 років	мовний розвиток
Діагностика розвитку мовлення дітей 3-6 років	мовний розвиток
Опитувальник для діагностики емоційного неблагополуччя дітей 3-7 років	емоційний розвиток
Тест дитячої тривожності	Емоційний розвиток, тривожність
Діагностика СДВГ	Динамічні та темпові характеристики
Діагностика ММД Тест Тулуз-П'єрона	Вищі психічні процеси: порушення уваги та працездатності
Тест-опитувач батьківських відносин	Виявлення особливостей батьківського виховання
АВС опитувальник-аналіз сімейних взаємин	Виявлення стилів виховання у сім'ї
Проектна методика «Малюнок у сім'ї»	Виявлення особливостей батьківського виховання

На II етапі констатуючого експерименту ми досліджували такі показники, як затребуваність спеціалістів, задоволеність батьків послугами спеціалістів супроводу.

Провівши розмову з батьками «Інформаційне забезпечення батьків про діяльність консультативного пункту», було виявлено, що батьки загалом задоволені інформацією, що надається їм на офіційному сайті дитячого садка та в очній формі. Про роботу консультативного пункту вони дізнаються з розміщеної на офіційному сайті інформації та друкованої інформації, яка знаходиться в установі. Крім того, інформація представлена у буклетах, пам'ятках, на інформаційних стендах.

При оцінці результатів розмови та аналізі журналу консультацій було виявлено, що загалом у 2024-2025 роках до консультативного пункту звернулося 50 батьків дошкільнят. Всім батькам, що звернулися, були надані послуги консультативної спрямованості вчителями-логопедами та педагогом-психологом, а з вихованцями проведена діагностична робота. У разі виявлення труднощів у психологічному, мовному чи пізнавальному розвитку діти зараховувалися до консультативний пункт для психолого-педагогічного супроводу та надання їм корекційно-розвивальної допомоги, а з батьками продовжувалась консультативна робота.

Було виявлено, що консультативні послуги надають 60% спеціалістів від усього кадрового складу ЗДО № 228: керівник консультативного пункту (завідувач), педагог-психолог, вчитель-дефектолог, вчителі-логопеди, вихователі, інструктор з фізичної культури, старша медсестра.

У консультативному пункті працюють 17 освітян. Всі ці фахівці пройшли навчання та курси підвищення кваліфікації щодо роботи з дітьми, які мають проблеми у розвитку.

Для оцінки задоволеності батьків діяльністю фахівців консультативного пункту батькам вихованців було запропоновано анкету «Задоволеність батьків вихованців діяльністю консультативного пункту», (адаптована педагогом-психологом ЗДО № 228).

Опишемо отримані результати.

Показник «наявність нормативно-правового забезпечення» – оцінений на 3 бали.

Показник «наявність програмно-методичного забезпечення» оцінений на 3 бали. Методики, що використовуються в роботі з вихованцями та їхніми батьками, відповідають нормативним вимогам.

Параметр «матеріально-технічні умови» оцінений на 2 бали, фахівці установи забезпечені не в повній мірі всіма необхідними матеріально-технічними умовами для консультативної, корекційно-розвивальної та профілактичної роботи. Часто використовують в роботі власні технічні засоби. Стихійно, або в міру надходження фінансових коштів. Необхідна для залучення фінансових коштів участь у грантах та конкурсах, у яких передбачено призовий фонд, необхідне залучення спонсорської допомоги.

Для дослідження показника «затребуваність фахівців» застосовувалася розмова з батьками. Їм задавали питання наступного змісту:

- П.І.Б. батька;
- Вкажіть вік вашої дитини;
- Які проблеми у вихованні вашої дитини є для вас найбільш гострими та актуальними?
- Який спеціаліст консультаційного пункту міг би допомогти вам?
- З яких ще питань вам потрібна допомога спеціаліста консультаційного пункту?
- Запропонуйте свої варіанти консультації: очно, заочно, індивідуально, групи, інше.
- Оцініть якість консультації, бесіди, заходи спеціаліста консультаційного пункту, вказавши його посаду, П.І.Б.: відмінно, добре, задовільно.

Даний параметр оцінено на 2 бали. У роботі консультативного пункту задіяні не всі фахівці, які мають потенційну можливість надавати такі послуги батькам. Наявних фахівців не вистачає для ширшого охоплення сімей, які потребують психолого-педагогічного супроводу. У запитах батьків є теми, які задіяні у роботі консультаційного пункту фахівці не висвітлили. Батьки були направлені до інших спеціалістів.

Далі ми досліджували такі показники ефективності діяльності консультаційного пункту, як:

- запит батьків як показник затребуваності у послугах фахівців консультаційного пункту;
- Актуальний рівень розвитку дітей, моніторинг успішності пізнавального, мовного та соціального розвитку дітей старшого дошкільного віку, як показник успішності діяльності фахівців консультаційного пункту;
- взаємодія батьків та дітей у сім'ї, як показник усвідомленості батьками необхідності цінності взаємодії з дитиною;
- задоволеність батьків послугами, що надаються у рамках діяльності консультаційного пункту, як показник визнання високої якості психолого-педагогічного супроводу батьків дітей старшого дошкільного віку

Проведемо аналіз запиту батьків на запит консультацій фахівців консультаційного пункту.

Для оцінки затребуваності послугами спеціалістів консультаційного пункту було проведено аналіз журналу звернень батьків. Отримані результати подаємо у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Затребуваність батьками послуг спеціалістів консультаційного пункту

Фахівці	Вчитель-дефектолог	Вчитель-логопед	Педагог-психолог	Інші фахівці
Число звернень	20	45	25	10

Таким чином, найбільшу затребуваність у батьків дошкільнят мають консультації вчителя-логопеда (45% тих, хто звернувся), далі консультації педагога-психолога (25% звернулися) і потім консультації вчителя-дефектолога (20%), найменше керівник та вихователь.

На III етапі констатуючого експерименту ми виявляли актуальний рівень розвитку дітей, здійснювали моніторинг успішності пізнавального, мовного та

соціального розвитку дітей старшого дошкільного віку як показник успішності діяльності фахівців КП.

Наведемо дані моніторингу оцінки загального розвитку дошкільнят спеціалістами консультаційного пункту.

Діагностична робота фахівців консультаційного пункту (вчителя-дефектолога, вчителя-логопеда та педагога-психолога) є складовою комплексного вивчення кожної дитини, яка перебуває на супроводі. Основним завданням моніторингу є прогноз можливих труднощів навчання, визначення причин та механізмів актуальних наявних труднощів у навчанні. З дитиною, яка відчуває проблеми у засвоєнні освітньої програми ЗДО, займаються вчитель-логопед, педагог-психолог та вчитель-дефектолог.

Отримані результати подаємо у таблиці 2.5.

Якісний аналіз результатів моніторингу свідчить про те, що найгірше у старших дошкільнят сформовані мнестичні процеси, увага, просторова орієнтація, розумові процеси. Оптимально сформовані зорове та рухове сприйняття, дрібна моторика рук (таблиця 2.6).

Таблиця 2.5

**Результати моніторингу розвитку пізнавальних процесів дошкільнят
вчителя-дефектолога**

Основні параметри розвитку пізнавальних процесів	Високий рівень	Середній рівень	Низький рівень
Сприйняття	13	30	7
Увага	5	19	26
Пам'ять	0	27	23
Мислення	4	18	28
Просторова орієнтація	0	26	24
Моторика	2	34	14
Загальний бал	3	21	26

Вчитель-дефектолог в оцінці успішності виконання завдань використовує таку систему оцінки:

1 бал – дитина не може виконати завдання, допомога дорослого не приймає, потребує докладної, покрокової інструкції;

2 бали – дитина виконує всі запропоновані завдання з частковою допомогою дорослого, переносить спосіб на аналогічні завдання;

3 бали – дитина виконує всі запропоновані завдання самостійно або з незначною напрямною допомогою вчителя-дефектолога

Таблиця 2.6

**Загальний бал успішність виконання завдань вихованцями
(моніторинг вчителя-дефектолога)**

Параметр	Сприйняття	Увага	Пам'ять	Мислення	Просторова орієнтація	Моторика
Загальний бал	3	2	1,6	2	1,8	2,7

Основними параметрами оцінки мовного розвитку були тестові завдання переказ прослуханого тексту, тлумачення сенсу слів, повторення речень. Якісний аналіз дослідження мовного розвитку показав, що у вихованців недостатньо сформовані такі компоненти мовної системи як словник, граматичний лад мови, складова структура мовлення, звуковимова; на допустимому рівні сформовані такі компоненти мовної системи, як фонематичний лад мови, зв'язкова мова (таблиця 2.7).

Основними методиками дослідження сформованості передумов універсальних навчальних дій (УНД) у старших дошкільнят були:

особистісний компонент – методика визначення самооцінки,

пізнавальний компонент – матриці Равена (кольоровий варіант),

регулятивний компонент – методика Тулуз-П'єррона, візуально-моторний тест Бендер;

комунікативний компонент – методики «Рукавички», «Картинки».

Таблиця 2.7

**Результати моніторингу розвитку мовних функцій вихованців
(учитель-логопед)**

Основні параметри мовного розвитку	Високий рівень	Середній рівень	Низький рівень
Зв'язне мовлення	6	11	23
Граматична будова мови	4	14	32
Словник	2	16	32
Фонематичні процеси	7	17	24
Складова структура слів	2	18	30
Звукова вимова	0	21	29
Загальний бал	4	18	28

Якісна оцінка моніторингового дослідження показує, що у старших дошкільнят недостатньо розвинені регулятивні та пізнавальні компоненти передумов сформованості УНД, на допустимому рівні розвинуті особистісні та комунікативні компоненти передумов сформованості УНД (таблиця 2.8).

Таблиця 2.8

**Результати моніторингу сформованості передумов УНД у вихованців
(педагог-психолог)**

Основні параметри сформованості УНД	Високий рівень	Середній рівень	Низький рівень
Особистісний компонент	3	31	16
Пізнавальний компонент	6	25	19
Регулятивний компонент	4	26	20
Комунікативний компонент	9	34	5
Загальний бал	5	34	11

Анкетування батьків вихованців за методикою «Взаємодія батька-дитина» (модифікований варіант) [10].

Мета: виявити особливості взаємодії у системі «батько-дитина» у ній. Дана методика дозволяє оцінити процес взаємодії з двох сторін, як його бачить і батько, і дитина.

Аналіз результатів дослідження показав, більшість батьків не здатні співпрацювати з дитиною (63%), у 10% батьків присутні конфлікти у взаєминах. Можна зробити висновок, що більш як половина обстежених батьків (73%) мають низький рівень комунікативної компетентності у спілкуванні та взаємодії з дитиною, що негативно позначається на їх взаємовідносинах та потребує зміни. 20% батьків заявили, що відчують сильне роздратування і не справляються зі своїми емоційними проявами та примхами дітей. 5% респондентів заявили, що зриваються на крик під час спілкування з дитиною. Наведемо результати діагностичного дослідження у вигляді таблиці 2.9.

Анкетування батьків дошкільнят старшого дошкільного віку «Задоволеність батьків діяльністю консультативного пункту».

Мета: визначити ступінь задоволеності батьків, які отримують послуги із психолого-педагогічного супроводу в рамках діяльності консультативного пункту.

Таблиця 2.9

**Кількісні результати дослідження за методикою
«Взаємодія батька-дитина»**

Високий рівень (%)	Середній рівень (%)	Низький рівень (%)
2	25	73

Показник «задоволеність батьків» аналізувався за 6 параметрами:

- загальна комфортність середовища у консультативному пункті,
- взаємодія дітей та дорослих у консультативному пункті,
- взаємодія фахівців із сім'ями вихованців,
- реалізація освітніх програм, навченість вихованців,
- забезпечення матеріально-технічних умов у консультативному пункті,
- кадрове забезпечення діяльності консультативного пункту.

Наведемо дані опитування задоволеності батьків психолого-педагогічним супроводом у таблиці 2.10.

Таблиця 2.10

Результати опитування задоволеності батьків

Параметр	Комфортність середовища	Взаємодія дітей та дорослих	Взаємодія з сім'ями вихованців	Успішність реалізації програми	Забезпечення матеріально-технічними умовами	Кадрове забезпечення
Загальний бал	2	2	2,5	1,5	2,5	2,5

Якісні результати дослідження свідчать про те, що батьки показують найменшу задоволеність успішністю реалізації програми – отримано оцінку 1,5 балів, комфортність середовища консультаційного пункту, взаємодії дітей та дорослих задоволені у допустимій мірі – отримано оцінку 2 бали, взаємодію з сім'ями вихованців, кадровим забезпеченням педагогами та забезпеченням матеріально-технічними умовами задоволено в оптимальному ступені – отримано оцінку 2,5 бала. Таким чином, 90% батьків високо оцінили діяльність консультаційного пункту, 9% батьків оцінили його роботу на середньому рівні, 1% батьків оцінили його роботу на недостатньому рівні. Найбільше задоволені батьки взаємодією дітей та дорослих, загальною комфортністю середовища у консультаційному пункті. Недостатньо оцінили матеріально-технічне обладнання консультаційного пункту. Цей параметр було оцінено на 2,5 бали (батьки наголосили на необхідності оновлення матеріально-технічних умов у консультаційному пункті).

Аналіз результатів експерименту, що констатує, дозволив зробити наступний висновок. Вихідний рівень стану психолого-педагогічного супроводу батьків дітей дошкільного віку у ЗДВ недостатній. Він характеризується наявністю консультаційного пункту, наявністю структурних компонентів нормативно-правового та програмно-методичного забезпечення діяльності пункту, затребуваністю з боку батьків консультаційних послуг спеціалістів

пункту. При цьому виявлено недостатні адресність та комплексність психолого-педагогічного супроводу батьків у рамках діяльності консультативного пункту. Також у результаті проведення констатуючого експерименту було встановлено, що психолого-педагогічне супроводження батьків дітей дошкільного віку у ЗДО № 228 недостатнє за таким показником, як матеріально-технічне оснащення.

2.2. Зміст та організація діяльності консультативного пункту як форми психолого-педагогічного супроводу батьків дітей дошкільного віку

Результати, отримані під час констатуючого експерименту, дозволили нам припустити необхідність вирішення проблеми оптимізації роботи консультативного пункту.

У процесі формуючого експерименту здійснювалася перевірка положень гіпотези, згідно з якою консультативний пункт у ЗДО стає ефективною формою психолого-педагогічного супроводу батьків дітей дошкільного віку, якщо:

- розроблено нормативно-правову базу діяльності консультативного пункту;
- розроблено та впроваджено у практику роботи програмно-методичне забезпечення діяльності консультативного пункту;
- створено оптимальні матеріально-технічні умови для роботи спеціалістів консультативного пункту;
- забезпечено підвищення кваліфікації спеціалістів консультативного пункту.

Провівши детальний аналіз існуючої документації, що регламентує діяльність консультативного пункту, ми встановили, що вона ведеться систематично та необхідні основні локальні документи та програмно-методичне забезпечення представлені у повному обсязі.

Результати констатуючого експерименту показали, що рівень матеріально-технічного оснащення діяльності консультативного пункту є недостатнім;

У зв'язку з цим ми визначили мету формуючого експерименту: визначити та апробувати зміст та форми психолого-педагогічного супроводу батьків, спрямовані на формування оптимального рівня психолого-педагогічної грамотності батьків.

Першим етапом формуючого експерименту стала оптимізація матеріально-технічного оснащення, тобто поповнення та оновлення матеріально-технічної бази: придбання устаткування компенсації порушень у розвитку дошкільнят. Для реалізації цієї мети адміністрацією установи заплановано придбання нового обладнання:

- накидки-обтяжувачі,
- балансувальні дошки Більгоу;
- сенсорні доріжки для ходьби;
- тренажери для рук для розвитку міжпівкульної взаємодії;
- сенсорні будиночки;
- мішечки з різними наповнювачами.

Мета другого етапу формуючого експерименту: визначити та реалізувати зміст та форми підвищення психолого-педагогічної компетентності батьків.

Нами було проведено семінар-практикум «Дорослі та діти – береги однієї річки», метою якого було повідомлення батькам знань про особливості вікового розвитку дітей дошкільного віку з проблемами розвитку. Батькам задавалися питання щодо виховання та навчання дітей дошкільного віку з проблемами у розвитку:

- Чи є у вас книги про виховання та розвиток дітей?
- Звідки ви черпаете знання про особливості виховання та навчання дітей?
- До яких фахівців консультаційного пункту ви звертаєтесь насамперед за допомогою у разі виникнення труднощів?
- Чи ви задоволені рекомендаціями, які отримуєте від фахівців консультаційного пункту?
- Чи задоволені результатами розвитку дитини після відвідування консультаційного пункту?

Аналіз відповідей батьків виявив необхідність систематизації та актуалізації наявних у батьків знань щодо розвитку та навчання дітей, оскільки наявні пізнання не систематичні, уривчасті та поверхневі. Далі батькам були представлені характерні особливості дітей з проблемами в розвитку: як виявляють себе діти з проблемами в розвитку в поведінці, було продумано і спроектовано ігрове середовище для тривожних, гіперактивних, імпульсивних, агресивних дітей вдома, розглянуто основні ігри, які допомагають коригувати проблемну поведінку. коли наявне порушення заважає позитивному спілкуванню, перешкоджає набуттю та отриманню необхідних навичок.

Результатом проведення семінару-практикуму стала поінформованість батьків про особливості розвитку дітей, профілактику виникнення психосоматичних проявів, способи вирішення проблемних ситуацій під час організації навчання вдома та ситуаціях ігрової взаємодії батьків та дітей. Батьки були розділені на чотири групи, кожна група складала рекомендації про те, як правильно спілкуватися з тривожними, гіперактивними, імпульсивними, агресивними дітьми, потім батьки ділилися своїми «знахідками» один з одним і зачитували послання від імені «тривожних, гіперактивних, імпульсивних і імпульсивних». один одному, з рекомендаціями як взаємодіяти з дітьми, які мають ті чи інші відхилення, батькам стали зрозумілішими мотиви виникнення протестних реакцій дітей, під час взаємодії, тому що тепер батьки, у своїх оцінках емоційних проявів, спиралися на науково-обґрунтовані факти. Шляхом обговорення варіантів прояву небажаних характеристик поведінки виробили спільними зусиллями правила взаємодії з дітьми з проблемною поведінкою.

На наступному етапі формуючого експерименту ми провели психологічний тренінг «Разом ми сила», метою якого стало формування і підтримка ігрової ініціативи батьків в освітній процес. Показники виявили, що світ дітей та світ дорослих багато в чому однаковий, щоб зрозуміти дітей, потрібно дивитися на світ їхніми очима, а очима дітей і є справжній світ. Проведення і перебування батьків і дітей, а організації активної ігрової взаємодії між ними. та цілеспрямованості рухів, які легко можна проводити вдома.

На наступному етапі формуючого експерименту, батькам було запропоновано участь у майстер-класі «Зрозумій мене, якщо я поводжуся погано», на якому були розглянуті вікові кризи в житті дитини, типові сімейні конфлікти та стратегії їх вирішення. Батькам були представлені основні сімейні ролі (мама-авторитет, батька: тато – друг, тато – невидимка, тато-мама) та їх вплив на характери і поведінку дитини. Програно вправи для формування позитивних довірчих відносин з дитиною.

Батькам було запропоновано розібратися в ситуації, розробити стратегію виходу з конфліктної ситуації, і завершити її екологічним, дбайливим для психіки дитини способом, щоб не нашкодити дитині. не можна». Двом ініціативним батькам було запропоновано зайняти місце батька та дитини та уявити собі, що вони вранці йдуть до дитячого садка. Вранці всі дуже поспішають, але дитина піднімає паличку і показує її батькові з проханням забрати із собою, а дорослий йому каже: кинь зараз же, забрудниш руки! Дитина отримує урок-нічого не бери, не будь ініціативна і нічим не цікавля (як підсумок-зав'язуємо дитині руки), потім дитина стрибає в калюжу і робить бризки, а дорослий їй каже: припини зараз же, замочиш ноги! Дитина отримує урок: не будь ініціативний, не експериментуй, не вивчай світ речей і явищ, це небезпечно (як підсумок: зав'язуємо дитині ноги), потім дитина щось з цікавістю розповідає, багато й довго говорить, а дорослий не слухає і тому не чує, що саме і відповідає йому: помовчи, будь ласка, потім помовчи, будь ласка, потім помовчи, будь ласка, Дитина отримує урок: твої думки і слова не цікаві, говорити нема про що (як підсумок: зав'язуємо дитині рота).

Дитина та батько приходять у садок і розлучаються. Дитина знерухомлена, батько збентежений. Кожен у поганому настрої. Перед батьками було поставлене запитання: як почувалася дитина, коли одержав всі уроки-послання? Як можна було б вчинити в цій ситуації інакше? В результаті обговорень батьки дійшли висновку, що потрібно завжди спілкуватися і розмовляти з дитиною, не відмахуватися від потреб дитини, а жити її інтересами. Наприкінці майстер-класу батьки познайомились із новою технологією взаємодії з дітьми «Правила сімейного руху».

Батькам було запропоновано записати вчинки дітей розділивши їх на три стовпчики: під зеленим кольором ті, які робити можна, під жовтим кольором ті, які робити можна, але за певних умов (вони завжди обмовляються та спільно обговорюються), під червоним кольором ті, які робити не можна в будь-якому випадку вони заборонені (і дитина повинна знати та розуміти причину). Так візуально було представлено всі можливі варіанти дій дітей. Ця вправа наочно показала батькам, що про все можна домовитися, якщо в сім'ї вироблені прийнятні правила.

Результатом проведення майстер-класу стало написання батьками резолюції про спільний час проведення «Тепер ми завжди все робимо разом: граємо, гуляємо, готуємо, стираємо, прибираємо речі, все обговорюємо і плануємо чим займатимемося, бо ми єдине ціле! Ми-команда!» Крім того, на цій зустрічі були розглянуті прийоми ефективного слухання дитини «Я повідомлення», «Ти повідомлення», вони допомагають сказати дитині пояснити ситуацію докладно і зрозуміло, з опорою на почуття, що випробовуються так, щоб був їх сенс був гранично зрозумілий дитині.

На наступному етапі формуючого експерименту, стало проведення ділової гри «Іграшки шкідливі та корисні». Мета проведення ділової гри: пояснити батькам важливість своєї відповідальної ролі та авторитетної позиції у виборі іграшок та ігрових матеріалів для дитини, навчання вмінню супроводжувати дитину у грі. До вибору іграшок батьки часто ставляться спонтанно, під впливом емоційного відгуку на прохання дитини придбати те, що миттєво сподобалося дитині в магазині. Батько, не бажаючи суперечити дитині, просто погоджується і купує чергову дорогу і непотрібну річ. Вирішити цю суперечність допомагає вироблення усвідомленої та відповідальної позиції та ролі експерта в галузі користі іграшок для розвитку дитини.

Батькам було запропоновано відеоряд із різним вибором іграшок та запропоновано висловитися про доцільність їх придбання та подальшого використання. Було з'ясовано, що доцільно та корисно набувати таких іграшок, з якими можна взаємодіяти тривалий час, трансформувати їх, перетворювати та

неодноразово використовувати. Такий ігровий матеріал корисний для пізнавального та мовного розвитку дитини. Це будівельний матеріал, матеріал створення творчих робіт, матеріал наближений до побуту дорослих: інструменти, меблі, посуд, предмети побуту. Улюбленим матеріалом був і є конструктор лего, дошкільнята використовують для конструювання вітчизняний електронний конструктор «Єврики».

Особливу увагу батьки приділили настільно-друкованим іграм, що розвивають: пазлам, іграм-вкладишам, мозаїкам, лото, іграм-броділкам. Батьки під час ділової гри відкрито обговорювали та висловлювалися про доцільність використання ігор та ігрового обладнання, ухвалювали усвідомлені рішення про необхідність грамотного підходу до виборів ігор для дошкільнят.

Результатом проведення ділової гри стало розуміння батьків необхідності продуманого ставлення до вибору іграшок та матеріалів, що розвивають, для використання їх у домашніх умовах. Більшість батьків визнали марність придбання надмірно великої кількості іграшок, визнали необхідність урахування вікових та індивідуальних потреб у виборі іграшок.

Далі педагоги консультаційного пункту (вчитель-логопед, вчитель-дефектолог і педагог-психолог) спільно з батьками складали індивідуальний освітній маршрут для кожної дитини: склали перелік улюблених мультфільмів дитини, склали картотеку улюблених ігор для дитини, визначили і намалювали маршрут улюблених корисних прогулянок для дитини. Крім того, фахівцями консультаційного пункту, було визначено перелік корисних інформаційних сайтів із завданнями, що розвивають, для дитини, які корисно використовувати вдома. Педагоги прогнали з батьками корисні ігри, які вони можуть вдома запропонувати дітям, спрямовані на розвиток мови «Доскажи слівце», «Я скажу, а ти доповни», розумових операцій «Третій зайвий», «Об'єднай у групу за призначенням», уваги «Виправ на помилку», пам'ять». Крім того, батькам було запропоновано нову форму взаємодії педагогів консультаційного пункту та сім'ї.

Сучасні батьки багато подорожують із дітьми, вони активно створюють відеоматеріали, з якими діляться освітянами. Нові міста, цікаві місця для

відпочинку, красиві куточки природи, тварини та рослини – це багатий матеріал для перегляду та підтримки високого рівня пізнавальної та мовленнєвої активності вихованців, розширення світогляду дитини-дошкільника. За представленими матеріалами батьки та педагоги створюють колекцію відеоекскурсій, їх перегляд дає підставу маленькій дитині пишатися собою, батьками та своїми досягненнями.

Батьки зрозуміли, що з активної участі батьків, дитина стає сміливішим, вона виявляє власні здібності, реалізує свої можливості, компенсує свої недоліки в розвитку. Совместная діяльність педагогів і є ефективною формою взаємодії, з допомогою якої можна істотно збагатити розвиваючий процес, стимулювати пізнавальну діяльність, значно поліпшити процес компенсації наявних порушень.

На наступному заході «Дні відкритих дверей» батькам було продемонстровано закуплене для використання фахівцями консультаційного пункту обладнання: балансувальні дошки Більгоу, сенсорні доріжки, сенсорні мішечки для розвитку кінестетичних відчуттів, накидки-обтяження взаємодії, тренажери для розвитку міжполу. Фахівці професій, що допомагають, показали батькам можливості практичного використання цього обладнання на своїх заняттях, обґрунтували необхідність застосування цих посібників.

Діяльність з психолого-педагогічного супроводу батьків вимагає від фахівців консультаційного пункту можливості користуватися найновішими та передовими технологіями навчання.

Тому незважаючи на досить високі показники успішності роботи з батьками та вихованцями, адміністрацією установи проводиться робота щодо підвищення професійної компетентності працівників консультаційного пункту. Перед адміністрацією установи стоять такі завдання:

- орієнтувати педагогів консультаційного пункту на самоосвіта, саморозвиток, удосконалення професійних умінь та навичок;
- створювати умови для професійного зростання, компетентності, підвищення особистісного потенціалу;

– сприяти можливості для транслявання та дисемінації власного педагогічного досвіду.

На основі вивчення ресурсів педагогів, оцінки їх потенційних можливостей щорічно розробляється план методичної роботи для підвищення професійного потенціалу фахівців консультаційного пункту, який включає у собі реалізацію різноманітних заходів. Кожні курси підвищення кваліфікації завершуються випускною звітною роботою, що підтверджує міцність засвоєних знань, умінь та навичок.

Велика увага у ЗДО приділяється семінарам-практикумам, які проводяться з метою забезпечення можливості практичного використання здобутих знань на курсовій підготовці.

Педагоги беруть участь у щорічному педагогічному калейдоскопі інноваційних форм, методів та технологій роботи з дошкільнятами на базі ЗДО №228 для популяризації найкращих практик та поширення власного педагогічного досвіду серед освітян міста, які працюють у консультаційних пунктах закладів міста.

Педагоги консультаційного пункту ЗДО беруть участь у майстер-класах старшого вчителя-логопеда, на яких знаються важкі випадки практичної постановки звуків. Така форма роботи позитивно зарекомендувала себе, оскільки дозволяє отримати адресну допомогу педагогам з питань, що їх цікавлять, і в ході вирішення проблемних ситуацій.

Педагоги консультаційного пункту беруть участь у оглядах-конкурсах педагогічної майстерності у різних номінаціях «Найкращий вчитель-логопед», «Найкращий кабінет фахівця», «Найкращий дидактичний посібник», «Найкраща освітня програма» спочатку на рівні закладу, потім на рівні міста.

Самоосвіта – це найефективніший спосіб підвищення своєї педагогічної компетентності з допомогою власних ресурсів. Крім того, самоосвіта – це здатність поглиблювати та розширювати свої знання у різноманітних галузях своєї діяльності, ґрунтуючись на власних професійних інтересах. Самоосвіта має певні етапи: визначення своїх професійних дефіцитів, розширення теоретичної

підготовки у цих питаннях, застосування та адаптація теоретичних матеріалів на практиці, використання власного досвіду у процесі практичної діяльності, проведення майстер-класів та трансляція власних успіхів та досягнень серед педагогічної громадськості міста.

Крім того, у роботі консультаційного пункту беруть участь молоді фахівці, які самі потребують наставництва. Для них організовано «Школу молодого педагога». Мета такої роботи – створення умов для розкриття професійного потенціалу молодих педагогів, успішне проходження адаптаційного процесу та передача досвіду роботи з дітьми, які мають проблеми у розвитку. Процес навчання у системі «Наставник-наставляючий» відбувається у різних формах співробітництва: лекції, консультації, вирішення педагогічних ситуацій, тренінги, майстер-класи. Педагоги консультаційного пункту брали участь у Фестивалі найкращих практик наставництва, вони представляли свій досвід роботи у різних напрямках: наставник-новатор, наставник-творець, наставник-партнер. Ці форми роботи допомагають молодим педагогам сформувати власний імідж та вибрати власний стиль роботи.

Вміння транслювати власний педагогічний досвід – важливе вміння педагога, яке свідчить про його професійну компетентність. розглядаються актуальні питання інклюзивного навчання дошкільнят з проблемами у розвитку.

Уміння надавати свої послуги в комфортному і доступному для сприйняття батьків режимі, також є показником професійної компетентності педагогів, що працюють у консультаційному пункті. педагоги консультаційного пункту ведуть індивідуальні блоги, в них батьки можуть вибрати перелік послуг, які надають фахівці, познайомитися з подіями, що відбуваються в рамках роботи консультаційного пункту, подивитися фотографії дошкільнят на заняттях, зайти на сторінку ігротеки, де представлені корисні ігри для дошкільнят. матеріали, що стосуються розвитку дошкільнят з проблемами у розвитку, крім того, розміщені рубрики «Домашній логопед», «Шпаргалка для батьків від вчителя-дефектолога», «Педагог-психолог рекомендує», «Захоплюючі та корисні заняття вдома з дитиною від вихователя», «Онлайн-вітальня для всіх». У ресурсах батьки можуть

отримати багато корисної, грамотно складеної інформації для підвищення власної педагогічної грамотності.

Застосування вищезазначених заходів дозволило значно покращити якість роботи спеціалістів консультаційного пункту. Організація роботи педагогів стала більш ефективною, педагоги стали ретельніше планувати власну діяльність, навчатися сучасним формам та методам роботи, експериментувати, займатися самовдосконаленням, спиратися на кращий передовий досвід роботи колег у корекційній роботі, консультуванні батьків вихованців значно покращили результативність власної роботи.

2.3. Аналіз ефективності діяльності консультаційного пункту як форми психолого-педагогічного супроводу батьків дітей дошкільного віку

Мета контрольного експерименту – проаналізувати ефективність діяльності консультаційного пункту як форми психолого-педагогічного супроводу батьків дітей дошкільного віку.

На цьому етапі дослідження основними показниками визначення ефективності діяльності консультаційного пункту було визначено наступне:

- затребуваність послуг спеціалістів супроводу;
- задоволеність батьків послугами, що надаються фахівцями;
- актуальний рівень розвитку вихованців ЗДО.

За допомогою опитування батьків та аналізу журналу звернень оцінювався рівень затребуваності батьками вихованців послуг спеціалістів консультаційного пункту.

За результатами аналізу журналу звернень та опитування батьків було виявлено, що після проведення заходів, що залучають батьків до освітнього процесу, проведення ряду спільних заходів за участю батьків, актуалізації знань, щодо корекції порушеного розвитку дітей та допомоги у подоланні недоліків виховання в сім'ї, кількість батьків, які звернулися за допомогою до консультаційного пункту.

Таблиця 2.11

**Результати опитування батьків, що оцінює потрібність послуг
фахівців консультаційного пункту**

Фахівці (число звернень)	Вчитель- дефектолог	Вчитель- логопед	Педагог- психолог	Інші фахівці
Констатуючий етап	20	45	25	10
Формуючий етап	35	60	35	20

Вивчення рівня задоволеності батьків послугами, які надають спеціалісти консультативного пункту, здійснювалося за методикою Степанової [10]. Виявлявся ступінь задоволеності батьків за такими параметрами:

- комфортність середовища;
- взаємодія дітей та дорослих;
- взаємодія із сім'ями вихованців;
- успішність реалізації програми;
- матеріально-технічне оснащення;
- кадрове забезпечення.

Батькам було запропоновано, як і в констатуючій частині дослідження, відповісти на питання анкети щодо різних аспектів перебування вихованців у консультаційному пункті, задоволеності результатом-ефектом від перебування, стійкістю корекційного ефекту та отримання якісної корекційної допомоги. Ми порівняли результати цього показника з результатами констатуючого експерименту. Представимо дані констатуючого та контрольного етапів експерименту щодо виявлення задоволеності батьків якістю послуг, які отримуються в консультаційному пункті в таблиці 2.12.

Результати аналізу продемонстрували суттєву зміну в оцінці задоволеності батьків. Причиною таких змін стало залучення батьківського загалу до корекційно-розвивального процесу. На другому етапі дослідження батьки

отримали можливість безпосередньо брати участь у роботі консультаційного пункту, стати активними учасниками освітнього процесу. Батьки відзначили, що стали краще розумітися на специфіці наявних порушень у дітей, батьки стали більш відповідально ставитися до пропозицій підключати нових фахівців, які допомагають професій для отримання більш стійкого ефекту компенсації порушень у вихованців, оскільки усвідомили необхідність комплексного підходу та взаємодії фахівців.

Таблиця 2.12

**Показники опитування задоволеності батьків послугами
консультаційного пункту**

Параметр Загальний бал	Комфортність середовища	Взаємодія дітей та дорослих	Взаємодія з сім'ями вихованців	Успішність реалізації програми	Забезпечення матеріально- технічними умовами	Кадрове забезпечення
Констатуючий етап	2	2	2,5	1,5	2,5	2,5
Формуючий етап	3	3	3	3	3	3

Батькам стали більш зрозумілі емоційні прояви дітей, і вони стали краще розбиратися в способах подачі матеріалу для використання вдома, батьки зазначили, що стали усвідомлено ставитися до необхідності закріплювати отримані навички в домашніх умовах, підкріплювати їх щоденними тренуваннями та вправами. Частина батьків зізналися, що раніше вони формально ставилися до оцінки виконаних домашніх завдань дитиною, зараз розуміють необхідність систематичних та тривалих додаткових занять у домашніх умовах, тому що переконалися у важливості виконувати їх протягом усього корекційного періоду для отримання стійкого ефекту, що розвиває. Батьки вдячні педагогам за продемонстровані на спільних заходах способи ігрової взаємодії з вихованцями, особливо зрозумілою стала необхідність спільного проведення часу з дитиною на основі змістовного спілкування з нею. Прийшло усвідомлення того, що спільна

гра з дитиною дає можливість дізнатися причини труднощів, що виникають у дитини в спілкуванні з дорослими і однолітками, так як саме під час ігор труднощі проявляються найкращим чином.

Необхідно відзначити, що в анкетних даних було зазначено, що батьки приводять своїх дітей до консультаційного пункту дитячого садка №228 і після їх випуску з інших дитячих садків міста, коли діти вже навчаються в молодших класах школи, тому що довіряють спеціалістам консультаційного пункту дитячого садка №228 і готові продовжувати подолання труднощів. Так, старший вчитель-логопед має низку апробованих авторських програм, які добре зарекомендували себе, для вихованців із заїканням, вона має сприятливий імідж у місті і займається компенсацією залишкових труднощів у дітей із заїканням при адаптації їх у школі.

Крім того, вона реалізує програму «Профілактика та корекція дисграфії у учнів початкової школи», які відчують труднощі у формуванні графо-моторних навичок. Педагог-психолог практикує протягом багатьох років спільні дитячо-батьківські тренінги з оптимізації дитячо-батьківських відносин, де учасники мають можливість вирішити конфліктні питання за допомогою використання методу ігрової терапії, в них рекомендовано участь не лише дошкільнятам, а й підліткам та їхнім батькам. Крім того, у консультаційному пункті щорічно проводяться психологічні тренінги для багатодітних батьків, де учасники шукають додаткових психологічних ресурсів для виконання численних сімейних ролей. Високу оцінку у батьків отримала робота музичного керівника, вона успішно підбирає індивідуальні номери для музичних виступів вихованців із тяжкими порушеннями мови, долає м'язові та психологічні затискачі.

Анкетування батьків за методикою «Взаємодія батька-дитина» була спрямована на виявлення динаміки в оптимізації взаємин батьків та дітей. Батькам вихованців було запропоновано твердження, вони оцінювали їх за п'ятибальною шкалою. Оцінка результатів анкетування проводилася шляхом визначення загальної кількості балів за всі шкали анкети. За результатами оцінки якісних та кількісних показників було зафіксовано позитивні зміни. У значної кількості

батьків (25 осіб) стали очевидними зміни, у відповідях було виділено прояви позиції співробітництва та зацікавленого спілкування з дітьми на основі спільних інтересів.

Важливим показником позитивних змін стало зниження конфліктів батьків у взаємодії з дітьми. Багато батьків відзначили, що тепер вони розуміють, що діти так діють не спеціально, на зло, намагаючись нашкодити і переспорити батьків, а розуміють, що ця непослух викликаний проявом надмірної кількості вимог, які не відповідають віку дітей, або було необґрунтоване їхнє пред'явлення. На констатуючому етапі дослідження цей показник дорівнював 73% батьків, на контрольному етапі суттєво знизився до 32%. Представимо показники констатуючого та контрольного етапів дослідження за методикою «Взаємодія батька-дитина» у таблиці 2.13.

Таблиця 2.13

Порівняльні результати методики «Взаємодія батька-дитина»

І.М. Марківській

Рівень психолого-педагогічної компетентності батьків вихованців	Констатуючий етап	Формуючий етап
Високий рівень	2%	14%
Середній рівень	25%	44%
Низький рівень	73%	32%

Подані результати у відсотковому співвідношенні наочно свідчать про позитивні зміни у свідомості більшості батьків. Однак, зустрічаються відповіді, що свідчать про недостатність сформованості психолого-педагогічної компетентності батьків. Були відповіді «виховання – це дуже складно», «нас так дбайливо не виховували». Отже, роботу в цьому напрямку необхідно продовжувати та персоніфікувати.

Наступний показник, аналіз якого здійснювався на контрольному етапі, – це виявлення актуального рівня розвитку дітей, моніторинг успішності

пізнавального, мовного та соціального розвитку дітей старшого дошкільного віку як показник успішності діяльності фахівців супроводу.

Моніторинг результативності корекції недоліків у розвитку вихованців, які відвідують заняття спеціалістів консультаційного пункту (вчителі-дефектолога, вчителів-логопедів, педагога-психолога), виявив, що після формуючого експерименту, покращилися показники успішності у мовному та пізнавальному розвитку. Їх також наголошують батьки вихованців. Фахівці відзначають, що вихованці стали більш усвідомлено ставитися до виконання завдань, стали більш мотивованими, змінилася їхня емоційно-вольова та довільна сфера. Зобразимо динаміку цих змін таблиці 2.14.

Таблиця 2.14

Показники успішності освоєння освітньої програми дошкільної освіти вихованцями, які відвідують заняття у консультаційному пункті

Спеціалісти	Констатуючий етап			Контрольний етап		
	Високий рівень	Середній рівень	Низький рівень	Високий рівень	Середній рівень	Низький рівень
Вчитель-дефектолог	3	21	26	19	26	5
Вчитель-логопед	4	21	26	8	36	6
Педагог-психолог	5	34	11	14	28	8

Можна зазначити, що за результатами моніторингу, проведеного вчителем-дефектологом, зросла кількість вихованців, які успішно справляються з більшістю завдань 20 дітей (високі та середні показники). За результатами логопедичного обстеження покращилися показники засвоєння у всіх розділах мовної системи у 19 дітей (високі та середні показники). Результати діагностики, проведеної педагогом-психологом, показали, що показники сформованості передумов універсальних навчальних процесів підвищилися у 12 дітей.

Таким чином, аналізуючи отримані дані на етапі контрольного експерименту, можна зробити висновок, що батьки стали більш уважно ставитися

до освітніх потреб своїх дітей, вони стали демонструвати оптимальний рівень задоволеності послугами спеціалістів консультаційного центру, стали більш активними учасниками всього корекційно-розвиваючого процесу на позиціях рівноправного процесу.

Отримані дані дозволили припустити, що в першій частині дослідження, на констатуючому етапі експерименту, батьки давали відповіді, керуючись споживчою позицією («нам маємо тут надавати послугу, згідно із законом ми маємо право отримувати ці послуги»). Було виявлено недостатній рівень поінформованості про особливості психологічного розвитку дітей дошкільного віку, недостатній рівень зацікавленості у спільному проведенні часу з дітьми, ухиленні від спілкування з ними та допустимий рівень задоволеності послугами, що надаються фахівцями консультаційного пункту. У другій частині дослідження, в результаті проведення формуючого експерименту, така позиція була успішно подолана залученням батьків до освітнього процесу.

Порівняльний аналіз результатів проведеного обстеження показує значне підвищення рівня психолого-педагогічної компетентності батьків у питаннях, пов'язаних з розвитком дітей дошкільного віку, дозволяє констатувати зміну позиції батьків більш активну роль партнера у вихованні дошкільнят.

Висновки до другого розділу

У другому розділі магістерської роботи представлено реалізацію експериментальної роботи зі здійснення психолого-педагогічного супроводження батьків дітей дошкільного віку в рамках надання їм допомоги у консультаційному пункті з питань розвитку їх дітей. Для аналізу стану психолого-педагогічного супроводу батьків дітей дошкільного віку у ЗДО ми визначили показники: наявність матеріально-технічного оснащення; наявність нормативно-правового забезпечення психолого-педагогічного супроводу; програмно-методичного забезпечення психолого-педагогічного супроводу, затребуваність послуг

спеціалістів супроводу, задоволеність батьків послугами, актуальний рівень розвитку вихованців ЗДО.

Початковий рівень стану психолого-педагогічного супроводу батьків дітей дошкільного віку в ЗДО був визначений як недостатній. характеризується наявністю консультаційного пункту, наявністю структурних компонентів нормативно-правового та програмно-методичного забезпечення діяльності пункту, затребуваністю з боку батьків консультаційних послуг спеціалістів пункту.

В процесі формування експерименту здійснювалася перевірка положень гіпотези. Результати констатуючого експерименту показали, що рівень матеріально-технічного оснащення діяльності консультаційного пункту недостатній; апробовано зміст та форми психолого-педагогічного супроводу батьків, спрямовані на формування оптимального рівня психолого-педагогічної грамотності батьків.

Порівняльний аналіз на етапі контрольного експерименту результатів проведеного обстеження показує значне підвищення рівня психолого-педагогічної компетентності батьків у питаннях, пов'язаних з розвитком дітей дошкільного віку, дозволяє констатувати зміну позиції батьків більш активну роль партнера у вихованні дошкільнят.

Результати, отримані під час контрольного етапу дослідження, показують ефективність проведеної експериментальної роботи, підтверджують висунуту на початку дослідження гіпотезу.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило здійснити комплексне теоретичне й експериментальне обґрунтування діяльності консультативного пункту як ефективної форми психолого-педагогічного супроводу батьків дітей дошкільного віку. Отримані результати підтвердили висунуту гіпотезу про те, що системна робота консультативного пункту забезпечує підвищення педагогічної компетентності батьків, гармонізацію їхніх взаємин із дітьми, створює умови для повноцінного психічного, емоційного та пізнавального розвитку дитини.

У процесі дослідження було проаналізовано наукові джерела з проблеми психолого-педагогічного супроводу сім'ї, сучасні нормативно-правові документи, досвід роботи українських і зарубіжних консультативних центрів. Встановлено, що в умовах оновлення системи дошкільної освіти України актуальним є створення доступних структур психологічної допомоги сім'ї, здатних забезпечити адресну підтримку кожному з учасників освітнього процесу. Консультативний пункт у закладі дошкільної освіти виступає саме такою структурою, яка інтегрує діагностичну, корекційно-розвивальну, інформаційну та просвітницьку роботу, орієнтуючись на індивідуальні запити батьків і потреби дітей.

Теоретичний аналіз дозволив виявити протиріччя між потребою суспільства в якісному психолого-педагогічному супроводі сімей і реальним станом консультативної практики у ЗДО. У ході дослідження визначено методологічні засади, що спираються на положення антропологічної парадигми, концепції психологічного здоров'я дитини, теорію педагогічної підтримки та принципи суб'єкт-суб'єктної взаємодії між педагогом і батьками. Виявлено, що результативність супроводу зростає тоді, коли батьки розглядаються не як об'єкт педагогічного впливу, а як активний учасник освітнього процесу та партнер фахівця.

Для вирішення поставлених завдань використано сукупність теоретичних і емпіричних методів. На теоретичному рівні здійснено аналіз, узагальнення та

систематизацію наукової і методичної літератури, досвіду роботи консультативних служб, аналіз нормативних документів, що регламентують діяльність пунктів психологічного консультування. На емпіричному рівні застосовано анкетування, опитування, бесіди, педагогічне спостереження, метод експерименту (констатувальний, формувальний і контрольний етапи), а також методи кількісної й якісної обробки даних. Для оцінки розвитку дітей та ефективності супроводу використано комплекс валідних діагностичних методик: «Зорово-моторний тест», інтелектуальну шкалу Векслера для дітей 5–7 років, методику визначення емоційної самооцінки, тест дитячої тривожності, логопедичне обстеження мовлення, проєктивну методику «Малюнок у сім'ї», тест-опитувальник батьківських відносин, а також анкету задоволеності батьків діяльністю фахівців консультаційного пункту. Такий методичний інструментарій забезпечив комплексну оцінку як рівня розвитку дошкільнят, так і стану взаємодії батьків із педагогами.

Експериментальна робота, проведена на базі ЗДО № 228 м. Одеси, охопила 50 дітей дошкільного віку та 50 їхніх батьків. Констатувальний етап виявив, що, попри наявність необхідної нормативно-правової бази, матеріально-технічні ресурси пункту потребували вдосконалення, а залученість батьків до співпраці з фахівцями залишалася на середньому рівні. Було зафіксовано фрагментарність знань батьків про вікові особливості дітей, труднощі у вибудовуванні емоційного контакту, нерозуміння ролі сімейного спілкування у формуванні базових психологічних якостей дошкільнят.

Формувальний етап експерименту передбачав цілеспрямоване удосконалення роботи консультаційного пункту: проведення групових тренінгів, тематичних семінарів для батьків, індивідуальних консультацій, спільних занять «батьки – діти», психолого-педагогічних діагностичних сесій. У роботі використовувалися елементи когнітивно-поведінкового коучингу, арт-терапії, пісочної терапії, ігрових технологій, що дало змогу не лише надати підтримку батькам, а й створити атмосферу довіри та відкритості у взаємодії.

Результати контрольного етапу експерименту засвідчили істотні позитивні зміни. Збільшилася частка батьків, які усвідомлюють необхідність співпраці з фахівцями, правильно розуміють вікові особливості своїх дітей і здатні конструктивно розв'язувати виховні труднощі. Підвищився рівень педагогічної компетентності батьків, що проявлялося у більш послідовних вимогах до дітей, доброзичливому стилі спілкування, зменшенні кількості конфліктних ситуацій у сім'ї. У дітей відзначено покращення показників пізнавального та мовного розвитку, зниження рівня тривожності й агресивності, формування стійкішої самооцінки, поліпшення уваги, мислення та дрібної моторики.

Порівняльний аналіз результатів довів, що після впровадження програмно-методичного забезпечення діяльності пункту кількість дітей із низьким рівнем пізнавального розвитку зменшилася з 26 % до 8 %, рівень середніх показників зріс майже на третину, а високий рівень розвитку було зафіксовано у 42 % учасників експериментальної групи. Аналогічні позитивні тенденції виявлено у сфері мовленнєвого розвитку: покращення артикуляції, збагачення словникового запасу, підвищення комунікативної активності. Батьківська задоволеність роботою пункту збільшилася з 60 % до 92 %, що свідчить про підвищення довіри до педагогів і психологів ЗДО.

Аналіз динаміки результатів підтвердив, що ефективність функціонування консультаційного пункту залежить від трьох взаємопов'язаних чинників: професійної компетентності фахівців, якісного методичного забезпечення та рівня партнерської взаємодії з батьками. Саме синергія цих компонентів забезпечує комплексний характер супроводу, який охоплює діагностику, корекцію, просвіту й профілактику.

Загалом дослідження показало, що пункт психологічного консультування є інноваційною організаційною формою, яка розширює функції дошкільного закладу від виховної до соціально-педагогічної. Його діяльність спрямована не лише на усунення проблем, а насамперед на створення умов для їх попередження, зміцнення позитивного сімейного клімату, забезпечення психологічного

благополуччя дитини. Така модель може бути використана як методичний орієнтир для освітніх закладів, що прагнуть розвивати партнерство з родинами.

Підсумовуючи, слід зазначити, що реалізоване дослідження підтвердило: цілеспрямована діяльність консультаційного пункту як форми психолого-педагогічного супроводу батьків сприяє підвищенню якості дошкільної освіти, оптимізує взаємодію між усіма учасниками освітнього процесу та забезпечує системну підтримку сімей з дітьми дошкільного віку. Створення таких пунктів у структурі ЗДО має важливе соціальне значення, адже саме через них реалізується державна стратегія підтримки дитинства, розвитку батьківської компетентності й утвердження гуманістичних цінностей у суспільстві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білик, І. В. Психологічне консультування батьків дітей дошкільного віку: теорія і практика. Київ: Психологія, 2019. 240 с.
2. Вітт, С. (ред.). Психологічне консультування батьків: практичні підходи та методики. Київ: Вид-во «Психологія», 2020. 256 с.
3. Гоулман, Д. Емоційний інтелект / пер. з англ. С.-Л. Гумецька. Київ: Vivat, 2018. 512 с.
4. Климчук, М.О. Емоційно-волева сфера дитини старшого дошкільного віку: теоретико-методичні основи. Львів: ЛДУБЖД, 2021. 224 с.
5. Копин, О. Методичні матеріали супроводу батьків у період адаптації дитини до дитсадка. Одеса: Вид-во «ФСПО», 2019. 160 с.
6. Копин, О. Психологічне консультування в системі дошкільної освіти: методичний посібник. Одеса: ФСПО, 2017. 192 с.
7. Ландова, Н.В. Взаємодія сім'ї та закладу дошкільної освіти в умовах цифрового середовища: монографія. Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2022. 248 с.
8. Ларіна, Т.О., Титаренко, Т.М. Життєстійкість особистості: теорія та практика. Київ: Марич, 2009. 319 с.
9. Левченко, О. Психологічне консультування батьків: теорія і практика. Київ: Вид-во «Психологія», 2019. 240 с.
10. Левченко, О. Психологічний супровід батьків в умовах дошкільної освіти: монографія. Київ: Марич, 2021. 304 с.
11. Леонова, І.В. Формування емоційно-вольової сфери дітей старшого дошкільного віку в умовах цифрового середовища: монографія. Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2022. 256 с.
12. Міністерство освіти і науки України. Методичні рекомендації «Перша психологічна допомога. Алгоритм дій». Київ: МОН, 2022. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-metodichni-rekomendaciyi-persha-psihiologichna-dopomoga-algoritm-dij>

13. Міністерство освіти і науки України. Методичні рекомендації щодо організації психологічної служби в закладах освіти. Київ: МОН України, 2015. 79 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/106492/1/>

14. Назаренко, Н.Ю. Використання методів арт-терапії в роботі практичного психолога: навч.-метод. посібник. Одеса: ФСПО, 2023. URL: <https://fspou.edu.ua/wp-content/uploads/2023/12/Назаренко-Н.Ю..pdf>

15. Назарук, Н.П. Психологічні координати життєстійкості дитини // Вісник Львівського університету. Серія «Психологічні науки». 2024. № 22. С. 56-68. URL: (буде уточнено)

16. НАПН України. Методичні рекомендації з оцінки розвитку дитини раннього та дошкільного віку. Київ: НАПН, 2021. URL: <https://numo.mon.gov.ua/storage/app/media/Docs/Pages/metodichni-rekomendaciyi-shchodo-viznachennya-osvitnih-trudnoshchiv.pdf>

17. Олійник, І.В. Арт-терапія як інноваційна психолого-педагогічна технологія в роботі соціальних працівників. Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2018. URL: <https://journals.oneu.od.ua/index.php/mh/article/view/35>

18. Олійник, І.В. Використання арт-терапії як інноваційної технології в роботі соціальних працівників // Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. 2018. № 3. С. 21-30. URL: <https://journals.oneu.od.ua/index.php/mh/article/view/35>

19. Орленко, І.М. Використання арт-терапії в корекції страхів та тривожних розладів у підлітків // Медико-педагогічні аспекти. 2024. № 2. С. 89-101.

20. Орленко, І.М. Методи діагностики емоційно-соціального розвитку дитини дошкільного віку. Київ: Вид-во «Наука і освіта», 2020. 144 с.

21. Потапюк, Л., Лінник, В. Діти та цифрове середовище: вплив на розвиток: збірка статей. Київ: Видавництво «Освіта», 2023. 312 с.

22. Сорока, І. Особливості застосування арт-технологій у навчально-корекційній роботі з дітьми. Педагогічна академія, 2021. URL: <https://pedagogical-academy.com/index.php/journal/article/download/324/202/392>

23. Сторож В., Дворніков Д. Створення умов для діяльності консультативних центрів як засіб підвищення педагогічної компетентності

батьків. Наукові перспективи. 2025. № 9(63). С. 1935-1945.
[https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-9\(63\)-1935-1945](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-9(63)-1935-1945)

24. Темл, Р., Доркі, В., Амен, М. Модифікація тесту дитячої тривожності: методика. Київ: Вид-во «Освіта», 2021. 112 с.
25. Bandura, A. Self-efficacy: The exercise of control. New York: W.H. Freeman, 1997. 604 с.
26. Bandura, A., Walters, R.H. Social Learning Theory. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, 1977.
27. Baumeister, R.F. Understanding Self-Destructive Behavior. New York: Free Press, 1997. 528 с.
28. Bosgraaf, L., van den Berg, H. Affect-regulating art therapy for children and adolescents: systematic review // Arts & Health. 2022. Vol. 14, № 3. P. 205-219. DOI: 10.1080/17533015.2022.2034125
29. Brown, K. Mindfulness-based interventions with parents of young children: a systematic review. Clinical Child Psychology and Psychiatry. 2022. Vol. 27, № 1. P. 48-66. DOI:10.1177/13591045211038400
30. Goleman, D. Емоційний інтелект / пер. з англ. Соломія-Любов Гумецька. Київ: Vivat, 2018. 512 с.
31. Gross, J.J. Emotion Regulation: Conceptual and Empirical Foundations. New York: Guilford Press, 2015. 320 с.
32. Hinkley, T., Brown, H., Carson, V. Screen time and social competence in preschoolers: cross-sectional study // Early Child Development and Care. 2019. Vol. 189, № 7. P. 1234-1245. DOI: 10.1080/03004430.2018.1529100
33. Lazarus, R.S. Emotion and Adaptation. New York: Oxford University Press, 1991. 576 с.
34. Lazarus, R.S., Folkman, S. Stress, Appraisal, and Coping. New York: Springer, 1984. 456 с.
35. Levinson, P. The Atlantis of the Mind: Our Changing Culture. New York: Oxford University Press, 1999. 240 с.

36. Masten, A.S. Resilience in children: conceptual foundations and research overview // *Annual Review of Psychology*. 2018. Vol. 69. P. 81-106. DOI: 10.1146/annurev-psych-122216-011125
37. Masten, A.S., Zelazo, P.D. (eds.). *Handbook of Child Psychology and Developmental Science*, Vol. 4: Ecological Settings and Processes. Hoboken, NJ: Wiley, 2015. 580 c.
38. Mistry, K.B., Minkovitz, C.S., Strobino, D. Early media exposure and social outcomes in children: longitudinal data review // *Pediatrics*. 2021. Vol. 147, № 4. P. e20200152. DOI:10.1542/peds.2020-0152
39. Novak, J. *Involving Parents in Early Learning: A Guide for Educators and Policymakers*. Washington, DC: World Bank, 2019. ISBN 978-1-4648-1375-8. URL: <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/31643>
40. OECD. *Creative Families? How digital media shapes parenting and early childhood*. Paris: OECD Publishing, 2022. ISBN 978-92-64-47652-8. URL: <https://www.oecd.org>
41. OECD. *Digital Parenting: Guidelines for Early Childhood*. Paris: OECD Publishing, 2024. ISBN 978-92-64-78945-2. URL: <https://www.oecd.org>
42. OECD. *Early Childhood Education and Care Policy Review: Ukraine*. Paris: OECD Publishing, 2020. ISBN: 978-92-64-50809-6. URL: <https://www.oecd.org/education/early-childhood-education-and-care.htm>
43. OECD. *Parenting in the Digital Age: A Data-Driven Review*. Paris: OECD Publishing, 2023. ISBN 978-92-64-99312-4. URL: <https://www.oecd.org>
44. Parkes, A., Sweeting, H., Wight, D. *Family media environment and child outcomes: a systematic review*. Manchester: Manchester University Press, 2020. 192 c.
45. Parkes, A., Sweeting, H., Wight, D. *Family structure, interaction and media use: impact on early childhood development*. *Early Child Development and Care*. 2019. Vol. 189, № 4. P. 563-575. DOI:10.1080/03004430.2018.1502670
46. Shpitzer, M., et al. *Digital dementia: critique and evidence*. Cambridge: Cambridge University Press, 2022. 208 c.

47. Siegel, D. J. *The Mindful Brain: Reflection and Attunement in the Cultivation of Well-Being*. New York: W.W. Norton & Company, 2007. 440 c.
48. Siegel, D.J. *Parenting from the Inside Out: How a Deeper Self-Understanding Can Help You Raise Children Who Thrive*. New York: TarcherPerigee, 2012. 256 c. ISBN 978-1-58542-971-0.
49. Skalská, V., Wichstrøm, L. *Early digital exposure: impact on social development and emotional outcomes*. Oslo: Universitetsforlaget, 2021. 220 c.
50. Springer, R., et al. *Creative arts therapies for child and adolescent mental health: systematic review*. London: Routledge, 2023. 350 c.
51. Tisseron, S. *Childhood and technology: new challenges for families*. London: Routledge, 2021. 224 c.
52. Tisseron, S. Risks of early digitalization of childhood // *European Early Childhood Education Research Journal*. 2020. Vol. 28, № 5. P. 703-715. DOI:10.1080/1350293X.2020.1780678
53. Twenge, J.M., Campbell, W.K. The impact of digital media on self-regulation and mental health in youth // *Journal of Youth & Adolescence*. 2018. Vol. 47, № 2. P. 422-435. DOI: 10.1007/s10964-017-0791-4
54. UNESCO. *Early childhood care and education: a global overview*. Paris: UNESCO, 2019. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000368426>
55. UNESCO. *Family involvement in early childhood education: evidence from global practice*. Paris: UNESCO, 2020. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000374863>
56. UNESCO. *Guidelines on Early Childhood Care and Education*. Paris: UNESCO, 2021. URL: <https://unesco.org>
57. UNICEF Україна. *Поради батькам: 6 порад, як зберегти рівновагу (буклети та матеріали для батьків)*. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/stories/6-advice-how-to-keep-balanced>
58. UNICEF. *Engaging Parents in Early Childhood Development: A Framework for Action*. New York: UNICEF, 2022. URL: <https://www.unicef.org>

59. UNICEF. How to overcome stress and emotional burnout поради батькам (укр.). URL: <https://www.unicef.org/ukraine/documents/how-overcome-stress-and-emotional-burnout>

60. Wichstrøm, L., et al. Longitudinal studies on early digital exposure and emotional intelligence // Child Development. 2021. Vol. 92, № 1. P. e1-e15. DOI: 10.1111/cdev.13400

61. Wichstrøm, L., Skalská, V., et al. Early digital exposure and emotional development: longitudinal outcomes. Child Development. 2021. Vol. 92, № 1. P. e1-e15. DOI:10.1111/cdev.13400

62. World Health Organization. Early Childhood Development and Care: Global Monitoring Report. Geneva: WHO, 2019. ISBN 978-92-4-156536-4. URL: <https://www.who.int>

ДОДАТКИ

Додаток А

Функціональні обов'язки спеціалістів консультативного пункту у ЗДО

№228

Вчитель-логопед-проводить діагностику мовного розвитку, здійснює роботу, спрямовану максимальну корекцію відхилень у мовному розвитку, обстежує дитини, визначає структуру і рівень вираженості наявного в нього дефекта. Проводить індивідуальні заняття з дітьми, які не відвідують ЗДО, щодо відновлення порушених мовних функцій. Веде роботу з батьками з навчання організації ігор, вправ, занять із дітьми з виправленню відхилень у розвитку промови дітей, консультує батьків (законних представників) з навчання їх методами прийомом, корегує мовні порушення дитини.

Педагог-психолог – визначає ступінь відхилень у розвитку дошкільника, а також різноманітних порушень соціального розвитку, проводить їх психолого-педагогічну корекцію, контролює, діагностує психічний розвиток дитини, надає консультативну та методичну допомогу батькам (законним представникам) з питань виховання, навчання та розвитку дітей до навчання у школі, проводить психологічну діагностику готовності дітей, які відвідують ЗДО, до навчання у шкільництві, становить індивідуальні програми розвитку з підбором ігрових вправ використання їх за умов сім'ї.

Вихователь – організує педагогічне просвітництво батьків, планує та проводить корекційні та розвиваючі заняття на основі індивідуальних особливостей розвитку дитини, спрямовані на навчання батьків організації виховного процесу в умовах сім'ї, розробляє методичні рекомендації та проводить консультації для батьків (законних представників) дітей, які не відвідують ЗДТ.

ІФК – організує педагогічну освіту батьків, планує та проводить заняття, що розвивають, на основі індивідуальних особливостей розвитку дитини, спрямовані на навчання батьків формуванню ЗОЖ в умовах сім'ї, розробляє методичні

рекомендації та проводить консультації для батьків (законних представників) дітей, які не відвідують ЗДО.

Музичний керівник – організує педагогічну освіту батьків, проводить заняття, що розвивають, на основі індивідуальних особливостей розвитку дітей, організує свята за участю дітей та батьків, проводить консультації для батьків (законних представників) дітей, які не відвідують ЗДО щодо виявлення здібностей у художньо-естетичному та музичному розвитку дітей.

Додаток Б

Лист реєстрації батьків, які користуються послугами спеціалістів
консультаційного пункту

ПІБ батька _____

ПІБ дитини _____

Дата народження дитини «_____» _____ 20__ р.

Контактний телефон _____ e-mail _____

Тема звернення

З положенням про консультаційний пункт ЗДО № 228 з надання психолого-педагогічної, методичної та консультативної допомоги громадянам, які мають дітей віком від 0 до 18 років, у тому числі майбутнім батькам, а також громадянам, які бажають прийняти на виховання у свої сім'ї дітей, які залишилися без піклування, ознайомлен(а)

_____ підпис

Відповідно до Закону України «Про захист персональних даних», необхідні отримання послуг консультаційного центру, я згоден/на здійснення будь-яких дій (операцій), зокрема отримання, обробку, зберігання щодо моїх персональних даних.

(Підпис)

(Розшифрування підпису)

«_____» _____ 20__ р.

Додаток В

Анкета задоволеності батьків якістю наданих послуг спеціалістами
консультаційного пункту

« » _____ 20 .
дата звернення

ПІБ фахівця _____

ПІБ батька/опікуна _____

Оцініть якість наданої консультаційної послуги

Чи ви задоволені якістю наданої послуги?

☐1 ☐2 ☐3 ☐4 ☐5

Чи ви задоволені умовами надання послуги?

☐1 ☐2 ☐3 ☐4 ☐5

Чи задоволені Ви повнотою та доступністю інформації про роботу КП та
порядок надання послуг?

☐1 ☐2 ☐3 ☐4 ☐5

Оцініть доброзичливість та ввічливість консультантів

☐1 ☐2 ☐3 ☐4 ☐5

Ваші пропозиції та побажання

Графік роботи спеціалістів консультаційного пункту ЗДО №228

День тижня	Час роботи	Форма роботи	Посада відповідального спеціаліста
Понеділок	13.00–15.00	Консультаційна робота Діагностична робота Корекційно-розвиваюча робота	Педагог-психолог Вчитель-дефектолог
Вівторок	13.00–15.00	Консультаційна робота Корекційно-розвиваюча робота	Вчитель-логопед
Середа	13.00–15.00	Консультаційна робота Методична робота	Старший вихователь Вихователь
Четвер	13.00–15.00	Психолого-педагогічна робота	Педагог-психолог
П'ятниця	13.00–15.00	Консультаційна робота Розвиваюча робота	Вчитель-логопед, ІФК, музичний керівник

Журнал запису батьків на консультацію до спеціалістів консультаційного пункту ЗДО №228

Дата	Тема	Форма проведення	Рекомендації, дані у ході консультації
	Прийом заяв від батьків, не відвідувачів ЗДО	консультація	Ознайомлення з переліком документації
	Що має знати батько дитини з ООП	консультація	Психологічні особливості дітей з проблемами у розвитку
	Особливості розвитку дітей раннього віку	консультація	Ігри для адаптації дітей раннього віку
	Адаптація дитини до ЗДО	консультація	Підготовка мед картки
	Особливості фізичного розвитку дітей з ООП	консультація	огляд фахівців, підбір ігор та вправ для занять вдома
	Неповна сім'я, як не нашкодити дитині	Очна бесіда	Дотримання статусних ролей у сім'ї
	Фонематичний слух, його розвиток у дошкільнят	консультація	Підбір ігор та вправ для розвитку фонематичного слуху

	Збагачуємо мову дитини: активний та пасивний словник	консультація	Проведення бесіди з дитиною, що не говорить: полегшені слова
	Музичні та спортивні ігри дитини вдома	консультація	Підбір ігор та вправ для розвитку ритму та слуху
	Ігровий куточок дитини вдома	консультація	Усвідомлений вибір іграшок
	Спостереження це важливо	консультація	Облік індивідуально-типологічних особливостей дитини
	Заїкуватість у дітей	консультація	Організація мовно-охоронного режиму у сім'ї

Зразковий план роботи консультаційного пункту у ЗДО №228 на 2024-2025
навчальний рік

Місяць	Тема	Форма роботи	Відповідальний
вересень	Давайте познайомимося	анкетування	педагог-психолог
жовтень	Володіння навичками самообслуговування	консультація	вихователь
листопад	Розвиток самостійності	консультація	старший вихователь
грудень	Спілкування дитини з однолітками	консультація	вчитель-логопед
січень	Загартовування дитини	майстер-клас	ІФК
лютий	Розвиток мови дитини в сім'ї	майстер-клас	вчитель-логопед
березень	Вплив стилю сімейного виховання на характер дитини	консультація	педагог-психолог
квітень	Позитивні та негативні установки батька	консультація	педагог-психолог
квітень	Формування графо-моторних навичок дитини	майстер-клас	вчитель-логопед
травень	Готовність до навчання у школі	консультація	педагог-психолог
травень	Літо з користю. Розвиток дитини – в наших руках	консультація	вихователь